

**COVID-19 KORKUSU VE UMUT (ORDU İLİ
ÖRNEĞİ)**

Şeyma YAPICI

**Yüksek Lisans Tezi
Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı
Doç. Dr. Muhammed KIZILGEÇİT
2022
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

Şeyma YAPICI

COVID-19 KORKUSU VE UMUT (ORDU İLİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETCİSİ
Doç. Dr. Muhammed KIZILGEÇİT**

ERZURUM-2022

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Graduate School of Social Sciences

TEZ BEYAN FORMU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "Covid-19 Korkusu ve Umut(Ordu İli Örneği)" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Gereğini bilgilerinize arz ederim *.

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

[25.07.2022]

Aslı Islak İmzalıdır.
Şeyma Yapıcı

*** LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE**

.....

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi **MADDE 6– (1)** Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Graduate School of Social Sciences

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Muhammed KIZILGEÇİT danışmanlığında, Şeyma YAPICI tarafından hazırlanan bu çalışma 25 / 07 / 2022 tarihinde aşağıda isimleri yazılı jüri tarafından, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Muhammed KIZILGEÇİT

İmza: Aslı Islak İmzalıdır.

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Muhammet YEŞİLYURT

İmza: Aslı Islak İmzalıdır.

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Nesrullah OKAN

İmza: Aslı Islak İmzalıdır.

Prof. Dr. Sait UYLAŞ

Enstitü Müdürü
Aslı Islak İmzalıdır.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR DİZİNİ	VI
TABLolar DİZİNİ	VII
ÖNSÖZ.....	X
GİRİŞ	1
1. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE PROBLEMLERİ	2
II. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	3
III. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
IV. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	4
V. SAYILTILAR.....	5
VI. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	6

BİRİNCİ BÖLÜM

KORONAVİRÜS, UMUT, UMUTSUZLUK VE GELİŞİMSEL DÖNEMLER

1.1. KORONAVİRÜS	7
1.2. UMUT	8
1.3. UMUTSUZLUK.....	10
1.4. UMUTSUZLUĞUN NEDENLERİ	12
1.4.1. Benliğin Zayıflaması	12
1.4.2. İnanç Kaybı	13
1.4.3. Anlam Yitimi.....	13
1.4.4. Yaratıcı ve Üretken Olamama.....	14
1.5. GELİŞİMSEL DÖNEM	15
1.5.1. Ergenlik Dönemi	15
1.5.2. Yetişkinlik	16
1.5.3. Yaşlılık Dönemi	17

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	19
-------------------------------	----

2.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ.....	19
2.3. ARAŞTIRMAYA KATILANLAR VE NİTELİKLERİ.....	19
2.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	22
2.4.1. Kişisel Bilgi Formu	22
2.4.2. Karaca-Kandemir Umut Ölçeği.....	22
2.4.3. Covid-19 Korkusu Ölçeği	23
2.5. UYGULAMA.....	23
2.6. VERİ ANALİZİ.....	23

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. NORMAL DAĞILIMA UYGUNLUK ANALİZİ.....	25
3.2. UMUT VE DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE İLİŞKİN BULGULAR.....	25
3.2.1. Cinsiyet ve Umut.....	25
3.2.2. Yaş Değişkeni ve Umut.....	28
3.2.3. Medeni Durum Değişkeni ve Umut	30
3.2.4. Eğitim Düzeyi ve Umut.....	32
3.2.5. Sosyo-Ekonomik Duruma Göre Umut Düzeyleri	34
3.2.6. Yaşadığı Yer ve Umut.....	37
3.2.7. Covid-19 Hastalığına Yakalanma ve Umut	38
3.3. COVID-19 KORKUSU VE DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE İLİŞKİN BULGULAR.....	40
3.3.1. Cinsiyet Değişkeni ve Covid-19 Korkusu.....	40
3.3.2. Yaş Değişkeni ve Covid-19 Korkusu	41
3.3.3. Medeni Durum ve Covid-19 Korkusu.....	43
3.3.4. Eğitim Düzeyi ve Covid-19 Korkusu	44
3.3.5. Sosyo-Ekonomik Durum ve Covid-19 Korkusu	46
3.3.6. Yaşadığı Yer ve Covid-19 Korkusu	47
3.3.7. Covid-19 Hastalığına Yakalanma ve Covid-19 Korkusu.....	48
3.3. UMUT VE COVID-19 KORKUSU KORELASYON TESTİ.....	49
3.3.1. Umut Alt Boyutları ve Covid-19 Korkusu Korelasyon Testi	50

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	51
KAYNAKÇA	56
EKLER.....	63
EK 1. Anket Formu	63
EK 2. Covid-19 Korkusu Ölçeği Kullanım İzni.....	68
EK 3. Umut Ölçeği Kullanım İzni.....	69
EK-4. Etik Kurul Onay Belgesi.....	70
ÖZGEÇMİŞ.....	71

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

COVID-19 KORKUSU VE UMUT
(ORDU İLİ ÖRNEĞİ)

Şeyma YAPICI

Tez Danışman: Doç. Dr. Muhammed KIZILGEÇİT

2022, 71 sayfa

Jüri: Doç. Dr. Muhammed KIZILGEÇİT
Dr. Öğr. Üyesi Muhammet YEŞİLYURT
Dr. Öğr. Üyesi Nesrullah OKAN

Yapılan araştırma bireylerin Covid-19 korkusu ve umut algıları arasındaki ilişkiyi ele almaktadır. Aynı zamanda bireylerin demografik özelliklerine göre Covid-19 korkusu ve umut düzeyleri arasında anlamlı farklılaşmanın olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan araştırma nicel bir araştırmadır. Araştırmanın örneklemini Ordu ilinde ikamet eden ve yaşamının çoğunu Ordu’da geçiren basit rastgele örnekleme ile seçilmiş 710 kişiden oluşmaktadır. Çalışmanın veri toplama araçları olarak Karaca-Kandemir (2016) tarafından geliştirilen “Karaca-Kandemir Umud Ölçeği”, Covid-19 korku düzeyini ölçmek için Fuad Bakioğlu, Ozan Korkmaz, Hülya Ercan (2020) tarafından uyarlanan “Covid-19 Korkusu Ölçeği” kullanılmıştır. Aynı zamanda katılımcıların demografik özelliklerini tespit etmek için “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 23.0 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu kapsamda elde edilen verilerin değerlendirilmesinde T Testi, One Way ANOVA, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizinden yararlanılmıştır. Umud ve demografik özelliklere ilişkin bulgulara bakıldığında cinsiyet, yaşadığı yer, Covid-19 hastalığına yakalanma değişkeni ile umud arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$). Yaşlıların gençlerden, evlilerin bekârlardan, yüksek lisans/doktora mezunu olanların lise ve dengi okuldan mezun olanlardan, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olanların sosyo-ekonomik düzeyi düşük olanlardan daha yüksek umud ortalamasına sahip olduğu görülmüştür. Covid-19 korkusu ve demografik özelliklere ilişkin bulgulara bakıldığında cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, yaşadığı yer, Covid-19 hastalığına yakalanma değişkeni ile Covid-19 korkusu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Yaşlıların gençlerden, evlilerin bekârlardan, okur-yazar olmayanların okur-yazar olanlardan daha yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir. Covid-19 korkusu ve umud arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$).

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Salgın, Umud, Korku, Umutsuzluk, Sağlık

ABSTRACT**MASTER'S THESIS****FEAR OF COVID-19 AND HOPE
(EXAMPLE OF ORDU PROVINCE)****Şeyma YAPICI****Advisor: Assoc. Prof. Dr. Muhammed KIZILGEÇİT****2022, 71 pages****Jury: Assoc. Prof. Dr. Muhammed KIZILGEÇİT****Assist. Prof. Dr. Muhammet YEŞİLYURT****Assist. Prof. Dr. Nesrullah OKAN**

The research examines the relationship between individuals' fear of Covid-19 and their perceptions of hope. At the same time, it was examined whether there was a significant difference between the fear of Covid-19 and the levels of hope according to the demographic characteristics of the individuals. The research is a quantitative research. The sample of the study consists of 710 people selected by simple random sampling, residing in Ordu province and spending most of their lives in Ordu. The "Karaca-Kandemir Hope Scale" developed by Karaca-Kandemir (2016) was used as the data collection tools of the study, and the "Covid-19 Fear Scale" adapted by Fuad Bakioglu, Ozan Korkaz, Hülya Ercan (2020) to measure the Covid-19 fear level. At the same time, "Personal Information Form" was used to determine the demographic characteristics of the participants. The obtained data were analyzed using the SPSS 23.0 statistical package program. T Test, One Way ANOVA, Pearson Product Moments Correlation analysis were used in the evaluation of the data obtained in this context. Considering the findings related to hope and demographic characteristics, no significant relationship was found between the variable of gender, place of residence, getting Covid-19 disease and hope ($p>0.05$). It has been observed that the elderly have a higher average hope than the young, the married are single, the graduates/doctorate graduates have a higher hope than the high school graduates or equivalent, and the ones with high socio-economic level have a higher average than those with low socio-economic level. Considering the findings related to fear of Covid-19 and demographic characteristics, no significant relationship was found between gender, socio-economic level, place of residence, and the variable of contracting Covid-19 disease and fear of Covid-19. It has been determined that the elderly have a higher average than the young, married and single and illiterate than the literate. No significant relationship was found between fear of Covid-19 and hope ($p>0.05$).

Keywords: Covid-19, Epidemic, Hope, Fear, Hopelessness, Health

KISALTMALAR DİZİNİ

Çev	: Çeviren
Ed.	: Editör
F	: Anova anlamlılık değeri
M	: Ortalama
f	: Frekans
Sig	: Anlamlılık
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
TDK	: Türk Dil Kurumu
WHO	: World Health Organization
KKUÖ	: Karaca-Kandemir Umut Ölçeği
\bar{X}	: Ortalama
ss.	: Sayfa Sayısı
b.s	: Basım
vb.	: Ve benzeri

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyet Değişkeni Dağılımı.....	19
Tablo 2. Katılımcıların Yaş Değişkeni Dağılımı.....	19
Tablo 3. Katılımcıların Eğitim Durumu Değişkeni Dağılım.....	20
Tablo 4. Katılımcıların Medeni Durum Değişkeni Dağılım	20
Tablo 5. Katılımcıların Covid-19 Hastalığına Yakalanma Değişkeni Dağılımı	21
Tablo 6. Katılımcıların Sosyo-Ekonomik Düzey Değişkeni Dağılımı.....	21
Tablo 7. Katılımcıların Yaşadığı Yer Değişkeni Dağılım.....	21
Tablo 8. Covid-19 Korkusu Güvenilirlik Analizi Tablosu.....	23
Tablo 9. Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) Değerlerine İlişkin Bulgular.....	24
Tablo 10. Katılımcıların Umut Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları	25
Tablo 11. Katılımcıların Umut Alt Boyut Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları	27
Tablo 12. Katılımcıların Umut Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları...	28
Tablo 13. Katılımcıların Umut Alt Boyut Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları	30
Tablo 14. Katılımcıların Umut Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları.....	31
Tablo 15. Katılımcıların Umut Alt Boyut Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T- Testi Sonuçları.....	31
Tablo 16. Katılımcıların Umut Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları	32
Tablo 17. Katılımcıların Umut Alt Boyut Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları	33
Tablo 18. Katılımcıların Umut Puanlarının Sosyo-Ekonomik Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları	34

Tablo 19. Katılımcıların Umut Alt Boyut Puanlarının Sosyo-Ekonomik Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları	36
Tablo 20. Katılımcıların Umut Puanlarının Yaşadığı Yer Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T- Testi Sonuçları.....	37
Tablo 21. Katılımcıların Umut Alt Boyut Puanlarının Yaşadığı Yer Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları.....	37
Tablo 22. Katılımcıların Umut Puanlarının Covid-19 Hastalığına Yakalanma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları	38
Tablo 23. Katılımcıların Umut Alt Boyut Puanlarının Covid-19 Hastalığına Yakalanma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları.....	39
Tablo 24. Katılımcıların Covid-19 Korkusu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları.....	40
Tablo 25. Katılımcıların Covid-19 Korkusu Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları	42
Tablo 26. Katılımcıların Covid-19 Korkusu Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları....	43
Tablo 27. Katılımcıların Covid-19 Korkusu Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları	44
Tablo 28. Katılımcıların Covid-19 Korkusu Puanlarının Sosyo-Ekonomik Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları	46
Tablo 29. Katılımcıların Covid-19 Korkusu Puanlarının Yaşadığı Yer Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları....	47
Tablo 30. Katılımcıların Covid-19 Korkusu Puanlarının Covid-19 Hastalığına Yakalanma Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları	48
Tablo 31. Katılımcıların Umut ve Covid-19 Korkusu Korelasyon Testi Sonuçları.....	49

Tablo 32. Katılımcıların Umut Alt Boyutları ve Covid-19 Korkusu Korelasyon Testi Sonuçları	50
---	----

ÖNSÖZ

İnsan düşünebilen bir varlık olması ile diğer canlılardan ayrılır. O; aklını kullanarak düşünen, hayal eden, üreten, icat yapan, bilgi aktaran bir varlıktır. Bilgiyi bir hazine olarak görmekte bilgi sayesinde yaşamını ve dünyayı güzelleştirmektedir.

İnsanoğlu geçmişten günümüze kadar birçok sorunla karşı karşıya kalmıştır. Bu sorunlarla baş etmiş, gelecekte ve hayal etmekten vazgeçmemiştir. En karanlık zamanlarında bile umuda tutunmuş, başarabileceğine inanmıştır. Şu günlerde birçok insanın hayatını etkileyen adeta yaşamı durduran Covid-19 hastalığı ile insanoğlu karşı karşıya kalmıştır. Bu zorlu, süreçte insanlar birbirlerinden uzak kalmış ve evlere kapanmıştır. Böyle zorlu bir süreçten geçerken umudunu kaybetmemiş Covid-19 salgınının sona ererek eski günlerine dönmeyi umut etmiştir.

Bu araştırma giriş bölümü ile beraber 5 bölümden oluşmaktadır. Öncelikle araştırmanın temel problemi ile beraber amaç ve hipotezleri belirlenerek konu ile ilgili ölçekler kullanılmıştır. Ölçeklerden elde edilen sonuçlar SPSS programı ile analiz edilerek sonuç ve öneriler bölümü ile araştırma neticeye erdirilmiştir.

Yapmış olduğumuz araştırma ile Covid-19 sürecinde insanların umut algılarında nasıl bir değişim olduğu ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Böylelikle Covid-19 salgını gibi bütün dünyayı etkisi altına almış olan salgının bireylerin ruh dünyalarını nasıl etkilediğini tespit etmek en az Covid-19'un fiziksel etkilerini belirlemek kadar önemlidir. Pek çok insan, bu salgın ile birlikte ruh dünyasında değişme hatta dönüşme yaşamıştır. Bütün bunlara rağmen umudun her zaman var olduğunu bilerek en karanlık zamanlarda bile güneşin doğacağına inanmak insanı ayakta tutmuştur. Geçmişte ve gelecekte ne olursa olsun bizi yarınları beklemeye iten en önemli güç her zaman umut olmuştur.

Yapmış olduğum bu çalışmamda bana destek veren fikirleri ile yardımcı olan danışmanım Doç. Dr. Muhammed KIZILGEÇİT Beyefendi'ye, yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen benimle beraber tez döneminde olan hocalarıma, her zaman yanımda olan arkadaşlarıma ve beni hep desteklemiş olan, varlıkları ile bana daima güç veren aileme teşekkür ederim.

GİRİŞ

Geçmişten günümüze kadar insanoğlu birçok salgın hastalıkla uğraşmıştır. Bu salgın hastalıklar yüzünden birçok insan yaşamını kaybetmiştir. Günümüze kadar yaşanan salgın hastalıklara baktığımızda Lyme hastalığı (1975), Legionella (1976), AIDS (edinilmiş bağışıklık yetmezliği sendromu) (1981), Hepatit C (1989), SAR (şiddetli akut solunum sendromu) ve şu anda Covid-19 virüsünü görmekteyiz (Çilli ve Ergen, 2019: 755).

“SARS-CoV-2 enfeksiyonu salgını, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından Coronavirus Hastalığı 2019 (COVID-19) olarak adlandırılmıştır (Çöl ve Güneş, 2020: 1).” Bu salgın 2019 yılının sonlarında Çin’in Wuhan kentinde ortaya çıkan bir virüstür. Virüs kısa zamanda bütün dünyada hızla yayılmış, Dünya Sağlık Örgütü Covid-19’u pandemi (salgın) ilan etmiştir. Covid-19’un dünyada hızla yayılması ile devletler Covid-19 salgınının bulaşım hızını önlemek için çeşitli önlemler almıştır. Çoğu ülkede kısa süreli sokağa çıkma yasakları uygulanmıştır. Aynı zamanda sosyal mesafe ve maske kullanımının önemi her fırsatta dile getirilmiştir.

Covid-19 salgınının yayılması ile beraber birçok insan virüs yüzünden hayatını kaybetmiştir. Virüsle birlikte sosyal medyanın çok kullanılması bilgi kirliliğine sebep olmuştur. Bu bilgi kirliliği insanlarda birçok handikap, endişe, ümitsizlik, kaygı, korku tedirginlik, ruhsal sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Gaşhi, 2020: 91). Aynı zamanda Covid-19 insanların umut algılarını da etkilemiştir. Evlerine kapanan insanlar, birçok insanın virüse yakalandığını duymakta ve bu virüsün çok sayıda kişinin yaşamını yitirmesine yol açtığını görmektedir. Bütün bu olanlar insanlarda korkuya neden olmuş ve insanların korku ile beraber hayata karşı umudunu da etkilemiştir. Umut insanın hayatında önemli bir noktada durmaktadır. İnsan umut düşüncesi ile geleceğini planlar ve hayatına yön verir. Bu salgın süreci insanın umuda en çok ihtiyaç duyduğu dönemdir. Zira umut insanı ayakta tutarak ona güç vermektedir.

Nietzsche insanın yaşamak için bir nedeni olduğunda neredeyse bütün nasıllara katlanabileceğini söylemiştir (Frankl, 2020: 12). Hayatta insanın bir amacı olması gerekmektedir. Amacı gerçekleştirmek için ise kişinin umuda ihtiyacı vardır. İnsan umutsuzluğa düştüğünde çaba sarf etmeyi, hayal etmeyi bırakır ve bu durum onun yaşamında derin izler bırakır. Bu yüzden insan umut etmekten vazgeçmemelidir. Yusuf

Suresi'nin “ Ey oğullarım! Gidin de Yusuf'u ve kardeşini iyice araştırın, Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Çünkü kâfirler topluluğundan başkası Allah'ın rahmetinden ümit kesmez” (Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, 2015) şeklinde geçen 87. ayetinde görülmektedir ki İslam dini insanlara umut etmeleri gerektiğini vurgulamaktadır.

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE PROBLEMLERİ

Covid-19, 2019 sonlarında ortaya çıkan ve 2020 de bütün dünyayı etkisi altına alan bir virüstür. Birçok insan virüs yüzünden sağlığını kaybetmiş, sevdikleri insanlarla görüşememiş, evlerinde kalmıştır. Öyle ki birçok metropol şehrin sokakları boş kalmıştır. Çoğu insan işlerini evden yürütmeye çalışmış ancak her zaman sahada, insanların hayatlarını kurtarmak için çocuklarından ayrı kalarak çalışan sağlık görevlileri, insanlar için gecelerini gündüzlerine katmışlardır. Onların bu çaba ve özverilerine teşekkür edilmesi gerekmektedir. Covid-19 salgını, insanları birçok yönden etkilemiştir. İnsanların duygularında, düşüncelerinde değişimlere sebep olmuştur. Salgın hastalıklar ile ilgili yapılan çalışmalar, bulaşıcı hastalıkların yaygınlığının, genel olarak anksiyete, depresyon ve stres düzeylerini artırabildiğini göstermiştir (Aşkın, Zeybek, Bozkurt, 2019).

Salgın hastalıkların insanların psikolojik durumlarını etkilediği görülmektedir. İnsanlar Covid-19 sürecinde her akşam haberlerde ve sosyal medyada bu salgın haberini okumuş ve izlemiştir. Artık tek konuşulan düşünülen şey salgın ile ilgili haberlerdir. Çocuklar ise -ne kadar küçük denilse de- onlar da en az büyükler kadar bu salgın ile ilgili haberleri izlemişlerdir. Böyle bir süreçte insanlar fiziksel olduğu kadar ruhsal yönden de etkilenmiştir. Bu süreçte insanların her gün konuştukları ve istedikleri bir şey daha olmuştur, o da bu salgının ne zaman biteceğidir. İnsanlar, Covid-19'un biteceği ile ilgili haberleri duymayı umutla beklemişlerdir. Umut etmek insan yaşamında önemlidir. Bu hastalığın insanların umut algılarına nasıl etki ettiğini ortaya koymak önemlidir.

Yapılan çalışmada “Covid-19 korkusu insanların umut algılarını nasıl etkilemiştir?” sorusu bizim problem cümlemizi oluşturmaktadır. Bu problem cümlemiz dâhilinde şu alt sorulara da cevap aranacaktır.

1- Araştırmaya katılanların umut düzeyleri ve Covid-19 korku düzeyleri nedir?

- 2- Deneklerin demografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, medeni durum, gelir durumu, eğitim düzeyi, ikametgâh, Covid-19 hastalığı geçirme) göre umut düzeyleri nasıldır?
- 3- Deneklerin demografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, medeni durum, gelir durumu, eğitim düzeyi, ikametgâh, Covid-19 hastalığı geçirme) göre umudun alt boyutları arasında nasıl bir ilişki vardır?
- 4- Deneklerin demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, medeni durum, gelir durumu, eğitim düzeyi, ikametgâh, covid-19 hastalığı geçirme) ile Covid-19 korkusu arasındaki ilişki nasıldır?
- 5- Katılımcıların demografik özelliklerine göre Covid-19 hastalığı geçiren ve Covid-19 hastalığı geçirmeyen kişilerin Covid-19 korku düzeyleri nedir?
- 6- Katılımcıların demografik özelliklerine göre Covid-19 hastalığı geçiren ve Covid-19 hastalığı geçirmeyen kişilerin umut düzeyleri nedir?
- 7- Katılımcıların demografik özelliklerine göre Covid-19 hastalığı geçiren ve Covid-19 hastalığı geçirmeyen kişilerin umudun alt boyutları arasında nasıl bir ilişki vardır?

II. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Yukarıda da değinildiği gibi dünya genelinde geçmişten günümüze kadar birçok salgın yaşanmıştır. Bu salgınlar insanları psikolojik yönden etkileyerek insanlarda anksiyete, depresyon ve stres yoğunluğunu artırdığı gözlenmiştir. Kaygı, korku, stres yoğunluğu bireyin umutlu ve mutlu olmasını etkileyen faktörlerdir. Fromm “Umudun yok olduğu durumlarda yaşamın da olgusal olarak sona erdiğini söyleyebiliriz.” (Fromm, 1995: 27) diyerek insanlara umudun insan hayatında ne kadar önemli bir şey olduğunu göstermektedir. Günümüzde yaygın olan Covid-19 dünya genelinde yayılmış ve birçok insanın hayatını etkilemiş bir salgındır. Çoğu ülkelerde sınırlı olarak sokağa çıkma yasakları ilan edilerek insanların belirli bir dönemde evde kalmaları sağlanmıştır. Bu sürecin insanların umut algılarında nasıl bir değişim yarattığını ortaya koymak önemlidir. İnsan umut ederek yaşayan bir varlıktır bu yüzden Covid-19 korkusu ile umut arasındaki bağ önemlidir.

III. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı 2019 sonlarında başlayan devamında etkili olan Covid-19 salgınının Ordu'da yaşayan insanların umut düzeylerinde nasıl bir etki yarattığını ortaya çıkarmaktır. Sözü edilen bu temel amaçla ilişkili olarak çalışma, ayrıca aşağıda sıralanan alt amaçları da içerisinde barındırmaktadır.

- Belirlenen demografik özelliklere göre umut düzeylerini belirlemek.
- Belirlenen demografik özellikleri ile umudun alt boyutları arasındaki ilişkiyi tespit etmek
- Belirlenen demografik özelliklere göre Covid-19 korkusu düzeylerini belirlemek
- Covid-19 hastalığı geçiren ve bu hastalığı geçirmeyen kişilerin umut ve Covid-19 korkusu düzeylerini tespit etmek.

IV. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Araştırma soruları çerçevesinde şu hipotezler belirlenmiştir.

(H1) Araştırmanın temel hipotezi Covid-19 korkusu ile umut arasında bir ilişki bulunduğu yönündedir.

(H2) Örneklem grubunun umut düzeyi cinsiyete göre farklılaşmakta olup kadınlar erkeklerden daha umutludur.

(H3) Örneklem grubunun umut düzeyi yaşa bağlı olarak artmaktadır.

(H4) Medenî durum ile umut düzeyi arasında bir ilişki vardır. Evlilerin umut düzeyi bekârlardan daha yüksektir.

(H5) Örneklem grubunun umut düzeyi eğitim durumlarına göre farklılaşmakta olup eğitim düzeyi yükseldikçe umut düzeyi de yükselmektedir.

(H6) Sosyo-ekonomik düzey ile umut düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişki vardır. Buna göre sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan bireylerin umut düzeyleri daha yüksektir.

(H7) Örneklem grubunun yaşadıkları yere göre umut düzeyleri değişmektedir. Ordu il merkezinde yaşayanların ilçelerde yaşayanlara göre umut düzeyleri daha yüksektir.

(H8) Covid-19 hastalığı geçiren kişilerin geçirmeyenlere göre umut düzeyleri daha yüksektir.

(H9) Örneklem grubunun Covid-19 korku düzeyi cinsiyete göre farklılaşmakta olup kadınlar erkeklerden daha fazla Covid-19 korku düzeyine sahiptirler.

(H10) Örneklem grubunun Covid-19 korku düzeyi yaşa bağlı olarak artmaktadır.

(H11) Medenî durum ile Covid-19 korkusu arasında bir ilişki vardır. Evlilerin Covid-19 korku düzeyi bekârlardan daha düşüktür.

(H12) Sosyo-ekonomik düzey ile Covid-19 korku düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişki vardır. Buna göre sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan bireylerin Covid-19 korku düzeyleri daha düşüktür.

(H13) Örneklem grubunun Covid-19 korku düzeyi eğitim durumlarına göre farklılaşmakta olup, eğitim düzeyi yükseldikçe Covid-19 korku düzeyi de azalmaktadır.

(H14) Covid-19 hastalığına yakalanan kişilerin yakalanmayan kişilere göre Covid-19 korku düzeyleri daha yüksektir.

(H15) Ordu merkezde yaşayanların ilçelerde yaşayan kişilere oranla Covid-19 korku düzeyleri daha düşüktür.

V. SAYILTILAR

1. Bu araştırmada, Covid-19 korkusunu ölçmek için “Covid-19 Korkusu Ölçeği”nin ve umut düzeylerini ölçmek için “Karaca- Kandemir Umud Ölçeği”nin geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.
2. Covid-19 korkusunun insanların umut algılarını olumsuz etkilediği varsayılmaktadır.
3. Bu araştırmaya katılan örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
4. Bu araştırmanın örneklemini oluşturan 710 deneğin, uygulanan anket formunda sorulara doğru ve içtenlikle cevap verdikleri varsayılmaktadır.
5. Bu araştırmada kullanılan SPSS programına, verilerin doğru girildiği ve yapılan analizin geçerli ve güvenilir sonuç verdiği varsayılmaktadır.
6. Çalışmada kullanılan kaynakların güvenilir ve doğru bilgiler verdiği varsayılmaktadır.

7. Covid-19 korkusu ile umut arasında bir ilişki olduğu varsayılmaktadır.
8. Demografik değişkenlerin, Covid-19 korkusu ile umut arasında farklılık oluşturduğu varsayılmaktadır.

VI. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma,

1. 2021 yılı Kasım, Aralık, 2022 yılı Ocak ve Şubat ayları içerisinde uygulandığından bu tarihler ile sınırlıdır.
2. Araştırmada kullanılan ölçek soruları ile sınırlandırılmıştır.
3. Yapılan araştırma genç, yetişkin ve yaşlılık dönemleri ile sınırlıdır.
4. Araştırma aşamasında katılımcılar ile ilgili bilgiler, katılımcılar tarafından beyan edildiği şekli ile sınırlı tutulmuştur.
5. Bu araştırma Ordu'da ikamet eden, yaşamının çoğunu Ordu'da geçiren kişiler ile sınırlıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KORONAVİRÜS, UMUT, UMUTSUZLUK VE GELİŞİMSEL DÖNEMLER

1.1. KORONAVİRÜS

SARS-CoV-2 enfeksiyonu salgını, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından Coronavirus Hastalığı 2019 (COVID-19) olarak adlandırılmıştır. Covid-19 dünya üzerinde ilk olarak Çin'de aralık ayının sonlarında ortaya çıkan solunum yolu belirtileri (ateş, öksürük, nefes darlığı) gelişen bir grup hastada yapılan araştırmalar sonucunda 13 Ocak 2020'de tanımlanan bir virüstür (T.C. Sağlık Bakanlığı Covid-19 Bilgilendirme Sayfası, 2020). Bu virüs zamanla tüm dünyada etkisi göstermeye başlamıştır.

Virüsler genellikle damlacık yolu ile bulaşmaktadır. Covid-19 insandan insana bulaşsa da SARS etkeninin ortaya çıkmasıyla birlikte hayvandan (özellikle yarasa) insana da bulaşabildiği gözlemlenmiştir (Evren, Us, 2020: 10). Bu şekilde Covid-19 çok hızlı bir şekilde yayılım göstermiştir.

Covid-19 tüm dünyada yayılarak birçok insanın bu hastalıktan hem bedensel hem de ruhsal yönden etkilenmesine sebep olmuştur. Birçok insan evlerine kapanmış okullar tatil edilmiştir. Çoğu ülke kısıtlı olarak sokağa çıkma yasağı uygulamış, hastalığın yayılmasını azaltmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda dışarıda bulaşı azaltmak için maske ve mesafe tedbirleri her zaman insanlara hatırlatılmıştır.

İnsanların bu virüs döneminde birbirlerinden uzak durmaları için tedbirler alınmıştır. Salgına karşı koruyucu olan bu tedbirler diğer yandan sosyal ilişkileri azaltarak psikolojik bir risk faktörü haline dönüşmüştür. Sosyal ilişkilerin, psikolojik iyi oluş, fiziksel refah ve hatta hayatta kalma için hayati önem taşıyan biyolojik bir ihtiyaç olabileceği öne sürülmektedir (Aşkın, Zeybek, Bozkurt, 2019).

Bulaşıcı hastalıklar sadece bireylerin fiziksel sağlığını etkilemekle kalmayıp aynı zamanda enfekte olsun olmasın bütün insanların psikolojik sağlığını ve refahını da etkilemektedir (Aşkın, Zeybek, Bozkurt, 2019). Covid-19 salgınında insanlar evlerinde televizyonlardan, sosyal medyadan birçok Covid-19 haberi ile karşılaşmıştır. Özellikle sosyal medyadaki haberler korku ve kaygıyı artırmıştır. Bu süreçte istenilen tek şey bir an önce bu salgının son bulması olmuştur.

İnsanoğlu salgınla baş ederken salgının biteceği yönünde her zaman umutvari olmuş bu umutla yola çıkarak birçok çalışma planlamıştır. Umud insanı ayakta tutan, ona güç veren en temel duygu ve düşüncelerden bir tanesidir. İnsan umud ederek geleceğini planlar ve bu yolda kendisine yön verir.

1.2. UMUD

Türk dil kurumu sözlüğüne göre umud “ummaktan doğan duygu, ümit” veya “olması beklenen veya olacağı düşünölen şey, ümit” gibi anlamlarına gelmektedir (Türk Dil Kurumu, 2011: 2417). Umud, Arapçada "recâ", "emel", “terakkub” ve Farsça ise “ümmid” kelimeleriyle ifade edilmektedir. “Recâ”, kulun Allah’ın rahmetini umarak ümit içinde olması anlamında tasavvufi bir terimdir (Aktaran: Kızılgöçit, 2011: 49).

Umud ile ilgili birbirinden farklı bir sürü yorum yapıldığı görölmektedir. En temelde umudun ne olduğuna bakıldığında onun bir his mi, duygu mu yoksa davranışlarımıza dönüştürdüğümüz düşünce mi soruları düşünöldüğünde bu soruları cevaplandırmanın zor olduğu görölmektedir. Belki de umudun bütün bu soruları kapsadığını onun bir yaşam biçimi olduğu söylenilebilir (Göka, 2020: 119).

Miller, umud için duygu durumu, beklenti, istenilen şey olarak düşünöüp, umudun önemli bir yaşam ögesi olduğunu, bireyin iyi oluş halini koruduğunu, kendini ifade etmesini kolaylaştırdığını belirtmektedir (Kocaman, 2019: 6). Umudun pek çok dilde tanımı yapılmıştır. Genel manada umud insanda olumlu duyguların oluşmasını sağlayan bir kavramdır.

Umud etmek bütün insanlık için geçerli bir kavramdır. İnsanlar umud ederek geleceğini planlar, yaşamlarına yön verirler. Umud etmeyen bir insanın zamanla umutsuzluğa düşeceği bununda insanda kaygı ve tedirginliğe sebep olacağı söylenilebilir.

Umud etmek psikolojik olarak insanlara iyi oluş sağlar. Bazı dinler insanlardan umud etmelerini ister, bazı dinlerde umud bir erdemdir ve tersi yani umutsuzluk Tanrı’ya (veya tanrılara) karşı bir isyan olarak adlandırılır. Bu dinlere İslam ve Hıristiyanlık örnek olarak verilebilir. Bu dinlerde iman ile umud bir aradadır ve her zaman ahirete dair umud etmekten vazgeçilmemesi öğütlenir (Gölten, 2014: 176). İslam’a göre sadece kâfirler Allah’tan ümitlerini keserler. Ahiretin varlığına dair umud eden insan herkesin bir gün

yaptıklarının hesabını vereceğini bilir ve bu düşünce onu haksızlığa uğradığında herkesin Allah'ın huzurunda hesap vereceği inancı ile umutsuzluğa düşmekten kurtarır.

“Umut etmek demek, henüz doğmamış şey için her an hazır olmak, ama doğumunun bizim yaşam süremizde gerçekleşmemesi halinde umutsuzluğa düşmemektir” (Fromm,1995: 23). Fromm'un bu cümlesine bakıldığında umut ile inancı birbirinden ayırmadığını görmekteyiz.

İslam dininde umut kavramına bakıldığında Kuran'da müminlerin yalnız Allah'a güvenmesi ve Allah'tan umut kesmemesi gerektiği vurgusu defalarca yapılmaktadır. Müminler yaptıkları güzel davranışların karşılığını görmeyi beklerler, dünya hayatında karşılaştıkları sıkıntılara karşı sabrederler. Yine işledikleri günahlar için tövbe ederlerse Allah'ın kendilerini bağışlayacağını ve tertemiz kılacağını umarlar. Dünyadaki yaşamlarında yaptıkları davranışın ahirette karşılığını alacağını ümit ederler. Müminlerin beslediği umudun garantisi sonsuz ilme ve kudrete sahip olan Tanrı'nın kendisidir. İslam dininde Allah'tan ümit kesilmemesi emredilir (Tan, 2014: 51).

“Ölümü bir son olarak gören varlık umutsuzluğa düşmeye mahkûmdur, çünkü umutsuzluğun özü yaşamın hiçbir şey olmadığı inancıdır” (Gülten, 2014: 53). Ölüm ötesi âlem inancını sunan dinler insanlara umudu da sunmaktadır. Çünkü ahiret hayatına inanan insan ölümle yok olmayacağını bilir. Aynı zamanda insanların yaşamlarında bir amaç edinilmesini sağlar. Ahiret hayatına inanan insanda bir hesap verme bilinci gelişmektedir. Hesap verme bilinci gelişen insan hayatını düzene koyar, yaptığı eylemlere dikkat eder.

Varoluşundan bu yana insanoğlu bazı soruların cevaplarını aramaktadır. Çoğu insan bu soruları hayatının bir noktasında kendine sorar. Ben kimim? Dünyaya niye geldim? gibi sorular temel sorulardır. İnsan kendi yaşamının bir amacı olması gerektiğini düşünür. Çoğu din insanların bu sorularına cevap verir. Kuran'da Allah insanların bu dünyadaki görevini, ölümden sonra ne olacağı gibi soruların cevabını insana vermektedir. İnanan insan bu cevaplar çerçevesinde hayatına yön verir.

Ahiret hayatına inanan insan, her insanın bir gün Rabbinin huzurunda hesap vereceğini bilir. Her kötülüğün bir gün karşılığının görüleceğini ve her iyiliğin karşılığının görüleceği inancı inananın umutsuzluğa düşmesini önlemektedir. Kendisine yapılan kötülüğün bir gün cezasının verileceğini bilmektedir.

Umut kavramı tarihin birçok yerinde karşımıza çıkmaktadır. Mitolojiler de bunlardan biridir Mitolojilerde umut kavramı farklı hikâyelerle açıklanmıştır. Çoğu mitolojide umut belirli bir tanrı veya tanrıça ile özdeşleştirilmiştir. Buradan hareketle umudun tarihin birçok yerinde olduğunu görmekteyiz (Gülten, 2014: 175).

Umut bilişsel bir süreç olarak değerlendirildiğinde amaçlara ulaşmak için bir araç olarak görülmektedir. Böylelikle umut insanları harekete geçiren bir duygudur. İnsan hayal eder ve bu hayalini gerçekleştirebileceğine inanmak ister bu hayali bazen uzun bir süre çalışmasını gerektirse de insan sonunda ona ulaşacağı umuduyla hayalini gerçekleştirmeye devam eder (Kocaman, 2019: 6).

Umut düzeyi yüksek olan bireylerde amaçlarına ulaşmak için alternatif yollar geliştirdikleri gözlemlenmiş olup, farklı yollar için de çaba sarf ettikleri ifade edilmiştir. İnsanoğlu geçmişten günümüze kadar birçok sorunla karşılaşmış ve bu sorunlarla baş etmenin bir yolunu bulmayı başarmıştır (Kocaman, 2019: 9). Bu sorunlar karşısında her zaman umut etmiş umutsuzluğa düşmemiştir. Umut insanı hayatta tutan, ona güç veren, bir zorlukla karşılaştıklarında yeniden denemesini sağlayan bir düşüncedir. Bu düşünce insanoğlunu ayakta tutmayı başarmıştır.

Viktor Frankl insanın anlam arayışı kitabının ilk bölümünde toplama kampı deneyimleri başlığında bahsettiği anılarda kamptaki insanların içsel güçlerini kazanmaları için yaşamak için bir neden bulmaları gerektiğinden bahseder. Yaşamında hiçbir anlam ve amaç görmeyen bu nedenle de sürdürmeyi anlamsız bulan kişinin vay haline! O kişinin kaybetmesinin uzun sürmeyeceğini söyler. Yaşamak için anlam bulmak, çabalamak, hayal etmek, umut etmekle beraber var olur. Umudu olmayan kimsenin kaybetmesinin uzun sürmeyeceğinden bahsetmektedir (Frankl, 2020: 93).

1.3. UMUTSUZLUK

Umutsuzluk Türkçede “umutsuz olma durumu, ümitsizlik, meyusiyet” anlamalarına gelmektedir (TDK, 2011: 2418). Arapçada ise umutsuzluk karşılığı olarak "bir şey hak kında umutsuz bulunmak", "matlup bir şeyin vuku bulacağından umudu kesmek", "arzu edilen şeye nâiliyetten umudu kesmek", "umut kesmek", "umutsuz olmak" gibi manaları ihtiva eden yeis kelimesi kullanılmakta olup, "yeis" recanın zıttı demektir (Yavuz, 2009: 35).

Birçok filozof ve psikolog umut ve umutsuzluk üzerine yazılar yazmıştır. Umut ve umutlanan insan aleyhine yazan Spinoza ve Freud'un yanı sıra umutsuzluğu ölümcül bir hastalık olarak gören Kierkegaard aynı zamanda umutsuzluk, bir tür sabırsızlıktır diyen Gabriel ve Marcel'e kadar umut ve umutsuzluk ile ilgili farklı görüşler ortaya çıkmıştır (Göka, 2020: 88).

Marcel'e göre umutsuzluk, düzeltilemez görünen ve adeta felç edici olarak tanımlanabilen bir durum karşısında elimizin kolumuzun bağlı kalmasıdır. Bizler içinde bulunduğumuz hastalık, ayrılık, sürgün, kölelik vb. durumdan ya da karanlıktan çıkmaya çalışırız. Bu türden durumlarda bizi umutsuzluğa sevk eden şey, bir çıkmaz içinde olduğumuz ve bu çıkmazdan asla kurtulamayacağımızdır. Umut tamda bu noktada insan için önemlidir insan yaşamış olduğu bu kötü durumdan kurtulmak için umut eder. Umudun sonucunda çaba göstererek bu durumdan kurtulmaya çalışır (Gülten, 2014: 180).

Umutsuzluğun tezahürlerine bakıldığında anlamsızlık hissini görmekteyiz. Anlamsızlık hissini en belirgin özelliği, can sıkıntısıdır (Göka, 2020: 89). İnsanlar meşgul oldukları zaman, bir uğraş edindiklerinde can sıkıntısı ile baş etmiş olurlar öyle ki boş kaldığı zaman hemen başka bir işe yönelirler bu konuda insanların zamanlarını değerlendirmeleri gerektiğini söylemektedir.

Umutsuzluğun bir başka belirtisi depresif umutsuzluktur. Depresif birey hayatı yaşamaktadır ama hayattan herhangi bir tat alamamaktadır. Depresyon ilerledikçe kişinin tüm benliğine işler. Onun geçmişine bugününe ve zamanla da geleceğine işlemektedir. Birey şimdide değil ya geçmişte ya da gelecekte yaşamaktadır (Göka, 2020: 94)

Umutsuzluğun bireyin intihar olasılığını artırdığına yönelik pek çok sayıda çalışma vardır. Bu yüzden hayatı anlamlandırmak ve bir umuda tutunmak insanın yaşamı için önemlidir (Akyüz, 2016: 17). İnsanın yaşamını anlamlandırması bir fikre, bir inanca veya bir duyguya tutunması insan yaşamı için önemlidir.

Umutsuzluk umudun kaybolduğu durumlarda ortaya çıkan bir duygudur. Çoğu zaman insanın hayata karşı duruşunu, bir şeyleri yapabilme gücünü veya isteğini etkiler. Bu süreç insanı bir süre sonra farklı noktalara getirir. Umutsuz insanların intihara daha meyilli oldukları görülmektedir. Umudun olmadığı kaybolduğu yerde umutsuzluk olacağı söylenilebilir. Umutsuzluğun oluşmasına etki eden maddelere bakıldığında ise benliğin zayıflaması, inanç kaybı, anlam yitimi olarak sıralanırken fiziksel engellilik, üretken

olamama, çatışma gibi etkenlerde kimi zaman umutsuzluğa sebep olabilmektedir (Akyüz, 2016: 20).

Umutsuzluğa sebep olan etkenleri ortadan kaldırmak için bireyde umutsuzluğa neyin etkisi oluyorsa o düşünce veya fikir ile yüzleşmelidir. Anlam yitimi ise hayatını tekrar anlamlandırmalı, çatışma halinde çatıştığı düşünce ile yüzleşip bir sonuca varmalıdır. Diğer durumlardan herhangi bir şey ise kişinin bunlarla yüzleşmesi ve değiştiremeyeceği bir durumla karşılaşmasında kabullenmesi gerekmektedir.

İslam dini de umutsuzluğa düşen kişinin inançsız olduğunu söylemiştir. Kierkegaard inançtan kaynaklanmayan her şeyi günah sayarak ümitsizliği de günah saymıştır. Buradan bakıldığında İslam dininin bakış açısıyla Kierkegaard'ın bakış açısının benzediğini görülmektedir (Yavuz, 2009: 37).

Umutsuzluğun temelinde bakıldığında kişinin kendisine, sevdiği, bağlandığı şeylere, kimselere, ilişkilerine, geleceğe, bu güne karşı bir inançsızlık vardır. Bu inançsızlık insanda bir süre sonra hayattan zevk alamama, kendi benliğini sorgulama, çevresindeki yaşananları sorgulama gibi bir hisse kapılarak kendisini bir boşlukta bulabilmektedir. Bu boşluktan kurtula bilmek için kişinin yaşadıklarını kısaca hayatını anlamlandırması gerekmektedir (Yavuz, 2009: 37).

Umutsuzluk, tüm umutların kaybolması değil, içimizdeki umut rüzgârlarının hissedilememesi anlamına gelmektedir. Burada görüldüğü üzere umut insanı asla terk etmez. İnsanın içinde bir yerlerde o daima vardır. Önemli olan o umut kırıntılarını bulmaktır (Göka, 2020: 119).

1.4. UMUTSUZLUĞUN NEDENLERİ

1.4.1. Benliğin Zayıflaması

“Benlik kendi kişiliğimize ilişkin kanılarımız ve kendi kendimizi görüş tarzımız kısaca benlik kişiliğimizin görünen yüzü, öznel yanı olarak ifade edilir” (Hökelekli, 2011: 166). Bireyin benliğini tanıyabilmesi, gizil güçlerinin farkına varabilmesi için kendisine sorması gereken sorular vardır. Bunlar ben kimim, ben nasılım, ben ne yapabilirim, ben ne yapmalıyım ne yapmamalıyım hayattan ne istiyorum gibi sorular bireyin kendisine sorması gereken sorulardır (Hökelekli, 2011: 167-168).

Benlikten bahsedilmişken gerçek benlik ve ideal benlikten de bahsedilmesi gerekmektedir. Kişinin ulaşmak istediği, hayal ettiği benliğe ideal benlik denilir. İdeal benlik ve gerçek benlik arasındaki fark bireyi etkilemektedir.

Kişinin özünü yitirmiş olması gerçek bir umutsuzluk sebebi olmaktadır. Gerçek öz yani benlik gelişip bütünleşemediği, yani kişi kendi haline gelemeyi müddetçe umutsuzluğunu sürdürmektedir. Kısaca bahsetmek gerekirse kişi kendi öz benliğini yitirdiğinde aslında kendine olan inancı ve güveni yitirerek umutsuzluğa düşmektedir (Kızılgeçit, 2011: 58).

1.4.2. İnanç Kaybı

İnsanın ahlaki şahsiyetinin çökmesi veya kişinin inancının yok olması yani inançsız olması onun umutsuzluğa düşmesinde önemli etkenlerdendir. İnsan için bir şeye inanmak önemlidir. Geçmiş toplumlara bakıldığında inançsız bir toplumlara rastlanılmamıştır. Geçmişte yaşamış toplumların bazılarının ruhlara bazılarının güneşe bazılarının aya bazılarının putlara bazılarının da tek bir tanrıya inandıkları görülmektedir (Akyüz, 2016: 21).

Bütün bunlara bakıldığında inançsız bir toplumun olmadığını görülür. Bununla birlikte eğer bireyin inanabileceği hiç kimse ve hiçbir şey kalmazsa, bireysel çöküşün dışında, kendisi için yaşam çekilmez olmakta, birey düş kırıklıklarının acısına katlanamamakta ve âdeta yaşamın, insanların, kendisinin kötü olduğuna inandırmak istemektedir. Düş kırıklığına uğrayan birey hayatında daha yıkıcı bir insana dönüşebilmektedir (Akyüz, 2016: 21).

Bütün bu çerçevede insanlar için inanmanın ne kadar da önemli olduğu görülmektedir. Birey başta kendisine inanarak önüne çıkan engellerle savaşıyor. Kendisine inancı olmayan bireylerin hayatta başarılı olamayacakları aşikârdır. Böylelikle kendi hayatı büyük düş kırıklıkları ile dolu olarak yaşamına devam edecektir.

1.4.3. Anlam Yitimi

Anlam arayışı; düşünce, tutum ve davranışları belirleyen en güçlü güdülerden biridir. İnsan öteden beri mutlak bilgiye ulaşma çabası içerisinde olmuştur. Bu amaçla tarih boyunca kimi zaman felsefeye, kimi zaman sanata ve bazen de metafiziğe ve dine

sarılmıştır. Hakikatin bilgisine ulaşmayı ifade eden bu süreçte insanın temel hedefi, belirsizlikten kurtulup hayattaki yerini tayin etmektir. Birey, hayatını anlamlandırma çabası ile kendi varlığına yön verecektir. Böylelikle hayatını anlamlandıran birey umutla geleceğe bakacaktır (Bahadır, 2018: 20).

Yaşamın anlamı insandan insana sürekli değişmektedir. Bu nedenle yaşamın anlamını genel terimlerle tanımlamak doğru değildir. Yaşamın anlamına ilişkin sorular, genel ifadelerle cevaplanamaz. Her birey için yaşamın anlamı farklıdır. Birey yaşadığı mutluluğun veya acının kendi kaderi olduğunu düşündüğünde bunu kabullenip göreviymiş gibi hayatını anlamlandırabilir (Frankl, 2020: 94).

İnsanlar ölümün bir son olmayıp geçiş olduğunu görmezlikten gelirlerse, yaşamda nihai hedefe yönelemeyip amaçsız ve hedefsiz kalmaktadırlar. Bu yüzden insanın umutsuzluğun sebeplerinden olan “hayatı anlamlandırmaları” ve bir amaç edinmeleri gerekmektedir (Yavuz, 2009: 41).

1.4.4. Yaratıcı ve Üretken Olamama

İnsan ileri düzeyde bilişsel süreçlere sahip olan bir varlıktır. Bu bilişsel süreç sayesinde mantıksal çıkarımlarda bulunmayı başarır (Okan, 2019: 29). Ancak, bu ayrıcalığa rağmen o, çevresini kuşatan sınır ve sınırlılıklar dâhilinde davranışta bulunabilmektedir. İnsan varlıkların en şerefliisidir. O diğer varlıklardan üstündür. İnsan aklını kullanabilen ve icat yapabilen bir varlıktır. Geçmişten günümüze kadar yapılan icatlara bakıldığında insanoğlunun ne kadar üretken bir varlık olduğu görülmektedir (Bahadır, 2000: 443).

İnşirah suresi 7-8. ayetlerde “Boş kaldığın zaman başka bir işe koyul ve yalnız rabbine yönel” (Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2015) ayetinde Allah insanların boş kalmamasını bir işi bitirince başka bir işe yönelmesini istemektedir. İnsanın herhangi bir şey yapmadan pasif bir şekilde beklemesi ruhsal bir sorun teşkil eder.

Bu yüzden insanın hayatında yaratıcı olması gerekmektedir Bir şeyler üreterek yaşamına devam etmelidir. Çünkü insanın üreticilik yanının kaybolması, pasif bekleyiş bireyi umutsuzluğa götürdüğünü söylenilebilir.

1.5. GELİŞİMSEL DÖNEM

Birey, doğumundan yaşlılığına kadar gelişen yaşam çizgisi üzerinde birbirinden farklı gelişim dönemlerinden geçer ve bu dönemler içerisinde birbirine benzemeyen fizyolojik ve psikolojik bazı özellikler gösterir. Psikologlar bireyin doğumundan ölümüne kadar geçirmiş olduğu evreleri bebeklik, çocukluk, ergenlik, ilk yetişkinlik, son yetişkinlik ve yaşlılık olarak çeşitli evrelere ayırmışlardır. Bu evrelerin yaş sınırlamaları psikologlara göre farklılık göstermektedir. Eric Erikson'un kişilik kuramına bakıldığında insanın gelişimini 8 evreye ayırdığı görülmektedir. Bir başka psikolog Piaget gelişim dönemini 4 döneme ayırmıştır (Koç, 2004: 232).

Gelişimsel dönemler ergenlik dönemi, yetişkinlik dönemi, yaşlılık dönemi olarak ele alınmıştır.

1.5.1. Ergenlik Dönemi

Çocukluk sonrasında yetişkinliğe kadar süren hayat evresi ergenlik ya da gençlik olarak bilinir. Ergenlik dönemi bedensel, sosyal, ruhsal açıdan önemli değişikliklerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde birey kendini tanımakta ve gizil gücünü keşfetmektedir. Bu sebepten ötürü bu dönem bazı araştırmacılar tarafından "fırtına ve gerilim", "kimlik bunalımı", "yeniden doğuş" gibi kelimelerle tanımlanır (Hökelekli, 2011: 40).

Ergenlik döneminde bireylerin duygu yoğunluğunda bir artış olmakla birlikte tepkilerinde düzensizlik de görülmektedir (Hökelekli, 2011: 43). Ergenlik döneminde bireylerin ruhsal durumları genel anlamda düzensizdir. Sinirlilik, ani tepkiler, öfke patlamaları, içe kapanıklık ile coşkulu davranma arasında gidip gelmeler, bencillik, sayısız kaygılar, güvensizlik, kararsızlık gibi oldukça karmaşık ve düzensiz bir yol izler. Bütün bu duygu durumları yetişkin bir birey için düşünüldüğünde, bireyin uyumsuz bir kişiliğe sahip olduğu düşünülebilir ama ergenlik döneminde bireylerin bu gibi duygu karmaşası normal olarak görülmektedir (Koç, 2003: 116).

Ergenlik dönemi gelişimsel açıdan karmaşık bir dönem olduğu için ebeveynlerin bu dönemde daha dikkatli olmaları düşünülmektedir. Ebeveynler kendi düşüncelerini ergene dayatma yerine onların fikirlerine önem verdiklerini onlara hissettirmeleri, ergenin

kendilerinden beledikleri anlayışı onlara gösterip artık onların bir çocuk olmadığını kavramaları gerekmektedir (Koç, 2003: 118).

Ergenlik döneminde ahlaki gelişime bakıldığında vicdan gelişimi ve suçluluk duygusu arasındaki psikolojik bir kargaşanın olduğu görülmektedir. Vicdanından kurtulup özgür olma isteğiyle vicdanının tutsağı olma arasındaki çatışma, aynı zamanda toplumun kendine sunduğu normlar ile kendi istediği davranışları arasındaki çatışmanın ortasında kaldığı gözlemlenmektedir. Yaşanan kuşak çatışmaları, ebeveynlerin veya toplumun var olan kuralları ile ergenlerin kendi istediği gibi yaşama isteği arasında kalan bireylerde görülmektedir (Koç, 2003: 120).

Ergenlik döneminde arkadaşlık ilişkileri artmakta arkadaşların sözleri ve düşünceleri onlar için daha önemli hale gelmektedir. Anne babalara anlatılamayacak bazı deneyimler arkadaşlar ile paylaşılmaktadır. Anne- baba ile ilişkiler bu dönemde azalırken çatışmanın arttığı gözlemlenmektedir. Bu dönemde gençler kendileri ile ilgili konularda kendileri karar vermek istemekte anne babalar ise kontrolü hangi alanda bırakacakları konusunda zorluk çekmektedir. Bu durum anne-baba genç ilişkisini etkilediği görülmektedir (Hökelekli, 2011: 49).

1.5.2. Yetişkinlik

Yetişkin kelimesi Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde “yetişmiş, olgunlaşmış”, “evlenme çağına gelmiş olan kişi”, “beden, ruh ve duygu bakımında olgunluğa erişmiş kimse “ anlamlarındadır (TDK, 2011). “Latince’de ise “Yetişkin” sözcüğü “büyümek” anlamına gelir” (Ulusoy, 2020: 588). “Yetişkinlik, ergenlik yıllarını izleyen ve hayatın sonuna kadar devam eden gelişim dönemine verilen genel bir addır.” Genellikle yetişkinlik dönemi “olgunluk” dönemi olarak ifade edilir (Hökelekli, 2011: 50).

Yetişkinlik dönemini çeşitli psikologlar doğrudan ya da dolaylı olarak ele almıştır. Bunlar arasında; Erikson’un Psikososyal Gelişim Kuramı, Levinson’un Yaşam Yapısı Kuramı, Keniston’un Gençlik Kavramı, Bühler’in İnsan Yaşamının Akışı Kuramı ve Arnett’in Beliren Yetişkinlik Kuramı’nı görülmektedir (Atak ve arkadaşları, 2016: 210). Erikson, psikososyal gelişim kuramında yetişkinlik dönemini yakınlığa karşı yalıtılmışlık, üretkenliğe karşı durgunluk dönemi olarak adlandırır. Erikson’un yetişkinliği ve yetişkinliğe geçişin anlaşılması için ortaya koymuş olduğu psikososyal ve

kültürel etkilerin tartışıldığı kuramının, yetişkinliğe geçişin tartışılmasında önemli bilgiler ifade ettiği düşünülmektedir (Atak ve arkadaşları, 2016: 211).

Erikson'un psikososyal gelişim kuramına göre 18- 22 yaş arasındaki bireyler kimlik bunalımına girer. Bu dönem "kimlik duygusuna karşı rol karışıklığı" olarak adlandırılır. 23-40 yaş arası "yakınlığa karşı yalıtılmışlık" olarak adlandırılır. Bu dönemin bir ucunda yakınlık diğer ucunda yalıtılmışlık vardır. 40-60 yaş arası " üretkenliğe karşı durgunluk" dönemidir. Bu dönem orta yaş dönemidir. 60 ve sonrası dönem ise "benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk" dönemi olarak adlandırılır. Bu son evre yaşlılık dönemidir. Bu dönemde yaşlılar ölüme yaklaşıldıkça hayatı yeniden sorguladıkları görülmektedir (Hökelekli, 57-60: 2011).

Yetişkinlik dönemi kişide birçok ödevi de beraberinde getirmektedir. Sorumluluk almak, kendi başına karar verebilme ve ekonomik anlamda bağımsız olmak gibi özellikler genç yetişkinlik döneminde yavaş yavaş kazanılmaya başlanmaktadır. Ruhsal yönden gelişim aşamasına bakıldığında okulu bitirmek, evlenme, ana-baba olma gibi kazanımları ise yetişkin olmak olarak ele alındığı görülmektedir (Hökelekli, 2011: 43).

1.5.3. Yaşlılık Dönemi

Yaşlılık yaşam sürecinde gelişme ve değişmeyi takip eden, genetik yapı ve çevre arasındaki etkileşimin en üst düzeyde görüldüğü bedensel ve ruhsal değişimlerin ortaya çıktığı karmaşık yönleri olan, bütün insanlarda görülen ve yaşamın çocukluk, gençlik, yetişkinlik gibi doğal ve kaçınılmaz bir dönemidir. Bu dönemde bireyde hem fiziksel hem de ruhsal açıdan birçok değişimin olduğu gözlemlenmektedir (Yerli 2017: 1278). Yaşlılık dönemini genel olarak kayıpların, bedensel ve zihinsel gerilemelerin yaşandığı bir dönemdir (Hökelekli, 2011: 52).

Bu dönemin zihinsel özellikleri ile ilgili olarak farklı görüşler ileri sürülmektedir. Bazı araştırmacılar yaşlılığı zihinsel ve bedensel anlamda bir gerileme dönemi olarak ele alır. Bu dönemde beynin işlevsel olarak yavaşlaması, bedensel hareketlerde yavaşlık veya bozukluk olduğunu dile getirirken bazı araştırmacılar da bunun tam tersi görüşü savunmaktadır. Bu dönemin yaratıcılık anlamında bir üretkenlik olduğunu savunmaktadır (Yerli, 2017: 1282).

Bireyler yaşlandıkça doğal olarak gerek psikolojik, gerekse fizyolojik birtakım değişmeler gösterirler. Bu değişimler arasında derinin buruşması, saçların beyazlaması ya da dökülmesi, görmede azalma, bedensel ve zihinsel olarak yavaşlamanın yaşandığı aynı zamanda vücutta oluşan rahatsızlıkların kendini yavaş iyileştirdiği bir dönemdir. Kısaca yaşlılık döneminde gerek fizyolojik gerekse psikolojik açıdan adaptasyon gücü oldukça azalır (Hökeleli,2011:290).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırmanın teorik kısmını oluştururken çeşitli makale, tez ve kitaplardan yararlanılmıştır. Yapılan araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Yapılan araştırma nicel bir araştırmadır. Araştırmada Covid-19 korkusu ve umut konusu çerçevesinde bağımlı ve bağımsız değişkenlerin aralarında ilişki olup olmadığı, aralarında ilişki var ise bu ilişkinin hangi yönde olduğu ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

2.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Bu araştırmanın evreni Ordu'da ikamet eden, yaşamının çoğunu Ordu'da geçiren kişiler olarak belirlenmiştir. Örneklem olarak ise yaşamının çoğunu Ordu'da geçiren, Ordu'da ikamet eden basit rastgele örnekleme ile seçilmiş 710 kişiden oluşmaktadır.

2.3. ARAŞTIRMAYA KATILANLAR VE NİTELİKLERİ

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyet Değişkeni Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kadın	355	50
Erkek	355	50
Toplam	710	100

Tablo 1 katılımcıların cinsiyet yönünden dağılımını göstermektedir. Tabloda görüldüğü üzere katılımcıların %50'si kadın, %50'si erkeklerden oluşmaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların Yaş Değişkeni Dağılımı

Yaş değişkeni	f	%
18-22	169	23,8
23-39	173	24,4
40-60	190	26,8

Tablo 2. (Devamı)

60 ve üstü	178	25,1
Toplam	710	100

Tablo 2’de katılımcıların yaş değişkenine göre dağılımı gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere %23,8’i 18-23 yaş, % 24,4’ü 23-39 yaş, %26,8’i 40-60 yaş, % 25,1’i 60 ve üstü yaş grubunu oluşturmaktadır.

Tablo 3. Katılımcıların Eğitim Durumu Değişkeni Dağılımı

Eğitim Durumu	F	%
Okur-yazar değil	44	6,2
Okur-yazar	111	15,6
İlkokul/Ortaokul	140	19,7
Lise ve dengi okul	254	35,8
Yüksekokul/Üniversite	147	20,7
Yüksek Lisans/Doktora	14	2,0
Toplam	710	100

Tablo 3’te katılımcıların eğitim düzeylerinin yüzdeler olarak dağılımı görülmektedir. Bu sonuçlara göre katılımcıların % 6,2’sinin okuma-yazma bilmediği, %15,6’sının okur-yazar, % 19,7’sinin ilkokul/ortaokul mezunu, %35,8’inin lise ve dengi okul mezunu, %20,7’sinin yüksekokul/üniversite mezunu, %2,0’ının yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Katılımcıların Medeni Durum Değişkeni Dağılımı

Medeni Durum	f	%
Evli	424	59,7
Bekâr	286	40,3
Toplam	710	100

Tablo 4’te medeni durum değişkenine göre katılımcıların dağılımı verilmiştir. Bu dağılıma göre katılımcıların %59,7’sinin evli, %40,3’ünün bekâr olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Covid-19 Hastalığına Yakalanma Değişkeni Dağılımı

Covid- 19 hastalığı	F	%
Covid- 19 hastalığına yakalanan	332	46,8
Covid- 19 hastalığına yakalanmayan	378	53,2
Toplam	710	100

Tablo 5'te Covid-19 hastalığına yakalanan katılımcıların oranı verilmiştir. Bu tabloya göre katılımcıların %46,8'i Covid-19 hastalığına yakalanmıştır.

Tablo 6. Katılımcıların Sosyo-Ekonomik Düzey Değişkeni Dağılımı

Sosyo-ekonomik düzey	F	%
Düşük	86	12,1
Orta	390	54,9
İyi	208	29,3
Çok iyi	26	3,7
Toplam	710	100

Tablo 6'da katılımcıların sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre dağılımı gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere katılımcıların sosyo-ekonomik düzeylerinin %12,1'i düşük, %54,9'u orta, %29,3'ü iyi, %3,7'si çok iyi seviyede olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Katılımcıların Yaşadığı Yer Değişkeni Dağılımı

Yaşadığı yere göre	f	%
Ordu merkezde yaşayan	269	37,9
Diğer ilçelerde yaşayanlar	441	62,1
Toplam	710	100

Tablo 7'de katılımcıların yaşadığı yere göre dağılımı gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere katılımcıların %37,9'u Ordu merkezde yaşayan, %62,1'i ise diğer ilçelerde yaşayan kişilerden oluşmaktadır.

2.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırma verilerini toplamak amacıyla öncelikle katılımcıların kişisel bilgilerini elde etmek için “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Daha sonra umut düzeylerini ölçmek için “Karaca-Kandemir Umut Ölçeği”, Covid-19 korkularını ölçmek için ise “Covid-19 Korkusu Ölçeği” kullanılmıştır.

2.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu ile katılımcıların yaş, medeni durum, cinsiyet, sosyo-ekonomik durum gibi demografik özellikleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

2.4.2. Karaca-Kandemir Umut Ölçeği

Katılımcıların umut düzeylerini ortaya koymak amacıyla Karaca-Kandemir (2016) tarafından geliştirilen “Karaca-Kandemir Umut Ölçeği” kullanılmıştır. Umut ölçeği 5’li likert tipine sahiptir. Bu haliyle “1” Tamamen Katılmıyorum, “2” Katılmıyorum, “3” Kararsızım, “4”Katılıyorum, “5” Tamamen Katılıyorum şeklinde 5’li likert tipine sahiptir.

Umut ölçeği 13 maddeden oluşmaktadır. Maddelerin 8 tanesi olumlu cümle yapısına sahipken 5 tanesi olumsuz cümle yapısına sahiptir. Puanlamada olumsuz cümle yapısına sahip cümleler ters çevrilmiştir.

Karaca ve Kandemir’in (2016) yapmış olduğu çalışmada umut ölçeğinin Cronbach Alpha İç Tutarlılık İndeksi $\alpha=,82$ olarak tespit edilmiştir. Ölçeklerin güvenilir olup olmadığına dair Cronbach alfa değerleri $0.00 \leq \alpha < 0.40$ arası güvenilir değil, $0.40 \leq \alpha < 0.60$ arası düşük derecede güvenilir, $0.60 \leq \alpha < 0.90$ arası oldukça güvenilir ve $0.90 \leq \alpha < 1.00$ arası ise yüksek derecede güvenilir şeklinde oluşmaktadır (Can, 2014: 269). Ölçeklerden kararlılık boyutunun $0.00 \leq \alpha < 0.40$ arasında olmasından dolayı güvenilir olmadığı tespit edilmiştir. Kararlılık boyutu güvenilir olmadığı için bu boyut çıkarılarak teze devam edilmiştir

2.4.3. Covid-19 Korkusu Ölçeği

Katılımcıların Covid-19 korkusunu ölçmek için Fuad Bakioğlu, Ozan Korkmaz, Hülya Ercan (2020) tarafından uyarlanan “Covid-19 Korkusu Ölçeği” kullanılmıştır. Covid-19 korkusu ölçeği 5’li likert tipine sahiptir. Bu haliyle “1” Tamamen Katılmıyorum, “2” Katılmıyorum, “3” Kararsızım, “4”Katılıyorum, “5” Tamamen Katılıyorum şeklinde 5’li likert tipine sahiptir.

Ölçek 7 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçeğin tüm maddelerinden alınan toplam puan bireyin yaşadığı Koronavirüs (Covid-19) korkusu düzeyini ortaya koymaktadır.

Tablo 8. Covid-19 Korkusu Güvenilirlik Analizi Tablosu

Cronbach’s Alpha	İfade sayısı
,895	7

Covid-19 korkusu ölçeğinin güvenilirlik analizi Cronbach’s Alpha değeri ,895 olduğu tespit edilmiştir. Bakioğlu, Korkmaz ve Ercan (2020) öncelikle “Covid-19 Korkusu Ölçeğini” Türkçeye uyarlamışlardır. Yapmış oldukları Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ,88 olarak tespit edilmiştir.

2.5. UYGULAMA

Araştırmada kullanılan anket formu 2021 Kasım, Aralık; 2022 Ocak ve Şubat aylarında uygulanmıştır. Covid-19 sebebi ile anket formu katılımcılara Google Form üzerinden ulaştırılmıştır. Oluşturulan anket formunda katılımcıların isim, T.C gibi özel bilgileri istenmemiş verilen cevapların yapılan araştırma dışında başka bir yerde kullanılmayacağına dair katılımcılarımız bilgilendirilmiştir.

2.6. VERİ ANALİZİ

Araştırmaya 800 kişi katılmıştır fakat bazı katılımcıların anket formlarını gelişigüzel doldurduğu tespit edildiği için bu katılımcılar değerlendirmemizin dışında tutulmuştur. Değerlendirmeye alınan 710 anket formundan elde edilen veriler SPSS for windows 23.0 istatistik paket programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Öncelikle Karaca-

Kandemir Umut Ölçeği ve Covid-19 Korkusu Ölçeği için güvenilirlik analizi (Cronbach Alpha) yapılmış ve ortalamalar hesaplanmıştır. Ölçeklerin normal dağılıp dağılmadığını tespit etmek amacıyla Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) Değerlerine bakılmış bununla ilgili sonuçlar tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) Değerlerine İlişkin Bulgular

Ölçekler	Mean	Medyan	Skewness	Kurtosis
Umut Ölçeği	3,6180	3,6154	-,079	,129
Covid-19 Korkusu Ölçeği	2,3008	2,2857	-,128	-,052

Araştırmada Skewness ve Kurtosis değerlerinin +1,5-1,5 arasında olduğu görülmüştür. “Bu değerlerin +1,5-1,5 arasında olması normalliğin sağlandığını gösterir” (Tabachnick & Fidell, 2013: 113). Katılımcıların umut ve Covid-19 korkusunun demografik değişkenlerle ilişkisini tespit etmek amacıyla iki grup arasındaki ilişkinin anlamlılık derecesi için T-Testi, daha fazla grubun karşılaştırılması için Tek Faktörlü Varyans Analizi-ANOVA ve Pearson Momentler Çarpım Korelasyon analizi yapılarak veriler analiz edilmiştir. Tek faktörlü varyans analizinin yapılabilmesi için bir takım ön şartların olması gerekmektedir. Bu ön koşullar, bağımlı değişkenin normal dağılım göstermesi ve bağımlı değişkene ait puanların varyanslarının homojen dağılmasıdır (Seçer, 2015). Varyans analizi sonucunda aralarında anlamlı fark bulunan ve homojen dağılan gruplara Tukey HSD testi uygulanmıştır. Bu şekilde aralarındaki fark ortaya koyulmaya çalışılmıştır (Çakmak, 2018: 145).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. NORMAL DAĞILIMA UYGUNLUK ANALİZİ

Araştırmada elde edilen bulguların analizine başlamadan önce normallik analizinin yapılması hangi yöntemi kullanacağımız konusunda önemlidir. Bu sebeple analize başlamadan önce elde edilen verilerin normallik analizine bakılarak hangi istatistiksel yöntemin seçileceğine bu şekilde karar verilmiştir.

Araştırma verilerindeki puanların normalliğe uygunluğu için öncelikle mevcut 50 kişiden az ise ShapiroWilks, 50 kişiden çok ise Kolmogrov-Smirnov (K-S) testi kullanılmaktadır. Araştırma grubu 710 kişi olduğu için Kolmogrov-Smirnov testinin sonucuna bakılmıştır. Araştırmada Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılarak bu değerlerin +1,5-1,5 arasında olduğu görülmüştür. “Bu değerlerin +1,5-1,5 arasında olması normalliğin sağlandığını gösterir” (Tabachnick & Fidell, 2013: 113). Araştırma verileri bu aralıkta olduğu için analizlere parametrik olan testlerle devam edilmiştir.

3.2. UMUT VE DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE İLİŞKİN BULGULAR

Bu başlık altında umut ve umut ölçeğinin alt boyutları olan “hedefe yöneliklik”, “umut ve anlamlılık” boyutları ile demografik özellikler arasında ilişkiler ele alınmıştır.

3.2.1. Cinsiyet ve Umut

Katılımcıların umut puanları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır.

Tablo 10. Katılımcıların Umut Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

	Durum	N	t	Sig. (2-tailed)	Mean
Umut Ölçeği	Kadın	355	1,094	,274	3,6314
	Erkek	355			3,6046

Tablo 10’da yer alan cinsiyet gruplarının umut puanları arasındaki ilişkiye bakıldığında kadın katılımcıların ortalamasının ($M=3,6314$), erkek katılımcıların ortalamasından ($M=3,6046$) yüksek olduğu görülmüştür. P değerinin ise 0,05’den büyük olduğu görülmüş, p değerinin 0,05’ten büyük olması katılımcıların umut puan düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını göstermektedir ($t(708)=,552$, $p>0,05$).

Umut ve cinsiyet değişkeni ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında farklı sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Fatih Kandemir’in 1689 kişi üzerinde yapmış olduğu araştırmaya katılan örneklem grubunun toplam umut düzeyi cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermediği görülmüştür (2016: 115).

İstanbul Teknik Üniversitesinin 3509 öğrenci üzerinde yapmış olduğu bir anket çalışmasında erkek öğrencilerin % 55’i, kız öğrencilerin ise % 47,9’u geleceklerinden umutlu olduklarını belirtilmiştir. Aynı ankette erkeklerin %51, kadınların ise %55’i mutlu olduğunu belirtilmiştir (<https://www.sabah.com.tr/egitim/kiz-ogrenciler-daha-mutlu-3371988>, 29.12.2015). Türkiye İstatistik Kurumunun 2021 yılında yapmış olduğu “Yaşam Memnuniyeti Araştırması” sonuçlarına göre mutlu olduğunu beyan eden 18 ve üzeri yaştaki bireylerin oranı, 2020 yılında %48,2 iken 2021 yılında %49,3 olmuştur. Mutsuz olduğunu beyan eden bireylerin oranı ise 2020 yılında %14,5 iken 2021 yılında %16,6 olmuştur. Cinsiyet değişkenine göre mutlu olduğunu beyan eden erkeklerin oranı, 2020 yılında %43,2 iken 2021 yılında %43,9 oldu. Kadınlarda ise bu oran, 2020 yılında %53,1 iken 2021 yılında %54,6 olduğu sonucuna ulaşılmıştır (<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yasam-Memnuniyeti-Arastirmasi-2021-45832>, 2022). Bütün bu sonuçlara bakıldığında kadınların daha umutlu oldukları görülmüştür.

Gözleten’in huzur evinde kalan yaşlılarla yapmış olduğu bir araştırmada kadın ve erkeklerin umut ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir (2011: 34). Umut ölçeğinin alt boyutları ile cinsiyet değişkeninin sonuçları ise şöyledir:

Tablo 11. Katılımcıların Umud Alt Boyut Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Durum	N	t	Sig. (2-tailed)	Mean
Hedefe Yöneliklik	Kadın	355	,1,426	,154	3,6575
	Erkek	355			3,6056
Umud ve Anlamlılık	Kadın	355	,472	,637	3,9141
	Erkek	355			3,8958

Umud ölçeğinin bütün alt boyutlarına bakıldığında kadınların ortalama olarak erkeklerden daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Aynı zamanda p değerinin 0,05'den büyük olması sebebiyle “hedefe yöneliklik” boyutu puan düzeyi ile cinsiyet faktörü arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($t(708) = ,671, p > 0,05$).

Bir diğer boyut olan “umut ve anlamlılık” puan düzeyi ile cinsiyet değişkenine bakıldığında p değerinin 0,05'den büyük olduğu görülmektedir. Bu sebepten ötürü “umut ve anlamlılık” boyutu puan düzeyi ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t(708) = ,376, p > 0,05$).

Umudla ilgili yapılan diğer çalışmalara bakıldığında Aslan ve arkadaşlarının kanserli hastalarla yapmış olduğu çalışma görülmektedir. Umud çalışmasına umut puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür (Aslan ve arkadaşları, 2007: 22). Kandemir'in yapmış olduğu çalışmada cinsiyet değişkeni ile “umut ve anlamlılık” boyutu arasında anlamlı bir fark bulunmuş bu boyutta kadınların erkeklerden daha fazla ümitvari olduğuna ulaşmıştır (2016: 115). Yılmaz'ın “umre ibadetinin hayatın anlamı ve umutsuzluk ilişkisi” çalışmasında erkeklerin umutsuzluk düzeylerinin kadınlardan daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir (2018: 561). Kırımoğlu ve arkadaşlarının 6, 7, ve 8. sınıf sporcu öğrenciler üzerine yapmış oldukları çalışmada yalnızlık ve umutsuzluk ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (2010: 105). İmamoğlu ve Yavuz'un üniversite öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada kız öğrencilerin daha inançlı ve daha az umutsuzluk ortalamalarına sahip, erkek öğrencilerin ise inanç ortalamalarının düşük bunula birlikte umutsuzluk ortalamalarının yüksek olduğu görülmüştür (2011: 236). Yamak ve İmamoğlu'nun 19 Mayıs Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada kız öğrencilerin umutsuzluk ortalamalarının erkek öğrencilerden daha düşük olduğu tespit edilmiştir (2019: 942). Koç'un Fransalı

Müslüman-Türk azınlık grup üzerine yapmış olduğu araştırmada cinsiyet değişkeni ile umutsuzluk arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (2013: 429).

Literatürde cinsiyet ve umut değişkeni üzerinde yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar gözlemlenmiştir. Yapmış olduğumuz araştırmanın umut ve umudun alt boyutları olan “hedefe yöneliklik”, “umut ve anlamlılık” puan düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tüm bu sonuçlardan hareketle “*Örneklem grubunun umut düzeyi cinsiyete göre farklılaşmakta olup kadınlar erkeklerden daha umutludur.*” hipotezi doğrulanmamıştır.

3.2.2. Yaş Değişkeni ve Umut

Bu araştırmada katılımcıların yaş değişkeni ile umut arasındaki ilişkiye bakılmış, yaş değişkeni gruplara ayrılmış öncelikle 18-22 yaş grubu, 23-39 yaş grubu, 40-60 yaş grubu, 60 ve üstü yaş grubu olmak üzere dört gruba ayrılmıştır.

Tablo 12. Katılımcıların Umut Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları

	Durum	N	Sig	F	Mean	Post Hoc	Fark
	1-(18-22)	169			3,5020		
Umut	2-(23-39)	173	0,000*	11,317	3,6465	Tukey	2-1
Ölçeği	3-(40-60)	190			3,6227		3-1
	4-(60 ve üstü yaş)	178			3,6953		4-1

Tablo 12’de yer alan sonuçlara göre umut puanlarının yaş değişkenine göre farklılık gösterdiği görülmektedir ($F(3-706)= 11,317; p<0,05$). Bu farkın hangi yaş grupları arasında olduğunu belirlemek için ANOVA sonrası Post Hoc analizleri yapılmıştır. Yapılan araştırmada dağılımın homojen olmasından ötürü Post Hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır. Yaş değişkeni arasında ortalama olarak en yüksek ortalamaya sahip 60 yaş ve üstünü görülmektedir ($M=3,6953$). En umutlu yaş grubunun 60 yaş ve üstü, diğerlerine oranla daha az umutlu olan yaş grubu ortalama olarak 18-22 yaş grubunu görülmektedir ($M=3,5020$).

Umutsuzluk ile yaş değişkenine bakıldığında farklı sonuçların olduğu tespit edilmiştir. Kızılgöçer’in 1003 kişi ile ilgili yapmış olduğu araştırmada yaş grubu ilerledikçe umutsuzluğun arttığı görülmüştür (2011: 152). Aynı şekilde Kandemir’in

yapmış olduğu çalışmada ergenlerin ve yaşlıların en az umut ortalamasına sahip gruplar olduğu görülmüştür (2016: 121).

TÜİK'in yapmış olduğu yaşam memnuniyet araştırmasında yaş gruplarına göre mutluluk düzeyi incelendiğinde; 65 ve üzeri yaş grubu, 2020 yılında %57,7, 2021 yılında ise %56,2 ile en yüksek mutluluk oranının görüldüğü yaş grubu olmuştur. Yapılan çalışmada en mutlu yaş grubunun 60 ve üstü yaş grubu olduğu görülmüştür (<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yasam-Memnuniyeti-Arastirmasi-2021-45832>, 2022). Bu sonuç çalışmamızı desteklemektedir. Elde edilen sonuçlara yabancılaşma bağlamında bakılacak olunursa Karaca'nın yapmış olduğu çalışmaya bakılması gerekmektedir. Karaca'nın yapmış olduğu çalışma bağlamında kişisel gelecekleri konusunda ümit düzeyi arttıkça, bireysel yabancılaşma düzeyinin azaldığı görülmüştür (2014: 204).

18-22 yaş grubundaki bireylerin en düşük ortalama sahip olmaları onların en umutsuz grup olduğunu göstermektedir. TÜİK'in yapmış olduğu yaşam memnuniyet araştırmasında, 2021 yılında en umutsuz grup %44,5 ile 18-24 yaş grubunda gözlenmiştir (<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yasam-Memnuniyeti-Arastirmasi-2021-45832>, 2022).

Ergenlerin umut düzeylerini nelerin etkilediğine dair yapılan çalışmada çeşitli değişkenler üzerinde araştırmalar yapılmış anlamlı bir sonuca ise ulaşılamamıştır. Ülkemizde ergenlerin mutluluğunu etkileyen değişkenlerin neler olduğuna dair yeterli sayıda araştırmanın olmadığı görülmektedir (Çankaya ve Meydan, 2018: 217).

Karaca'nın yapmış olduğu çalışmada bireysel yabancılaşma düzeyine bakıldığında en yüksek bireysel yabancılaşma düzeyine ($\bar{X}=9.56$) ortalama ile 16-22 yaş grubu olduğu görülmektedir (2014: 194).

Tablo 13. Katılımcıların Umut Alt Boyut Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Durum	N	Sig	F	Mean	Post Hoc	Fark
Hedefe Yöneliklik	1-(18-22)	169	0,106	2,050	3,5645	Tukey	
	2-(23-39)	173			3,6778		
	3-(40-60)	190			3,6137		
	4-(60 ve üstü)	178			3,6747		
Umut ve Anlamlılık	1-(18-22)	169	0,000*	14,401	3,7071	Tukey	
	2-(23-39)	173			3,9335		2-1
	3-(40-60)	190			3,9461		3-1
	4-(60 ve üstü yaş)	178			4,0211		4-1

Katılımcıların umut alt boyut puanları ile yaş değişkeni arasındaki ANOVA testi sonucunda “umut ve anlamlılık” puanları ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0,05$). “Hedefe yöneliklik” puanları ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($F(3-706)=2,050$; $P > 0,05$).

“Umut ve anlamlılık” boyutunda en yüksek ortalamaya sahip 60 ve üstü yaş grubu olduğu görülmüştür ($M=4,0211$). En düşük ortalamaya sahip 18-22 yaş grubunun olduğu görülmüştür ($M=3,7071$). Yaş arttıkça umut ortalaması da artmaktadır.

Yaşlıların yaşamlarında keşkelerinin az olması, yaşamdan doyum almaları gibi etkenler bu grubun umut düzeylerinin diğer gruplardan daha fazla olmasını açıklamaktadır. Şahin ve Özçetin’in (2020) yaşlılar üzerine yapmış olduğu çalışmada yaşam doyumunu yüksek olan yaşlı bireylerin geleceğe yönelik daha umutlu, yaşam doyumunu düşük olan bireyler geleceğe yönelik umutsuz olduğuna dair sonuca ulaşmışlardır.

Bütün bu sonuçlardan hareketle “*Örneklem grubunun umut düzeyi yaşa bağlı olarak artmaktadır.*” hipotezi doğrulanmıştır.

3.2.3 Medeni Durum Değişkeni ve Umut

Bu çalışmada katılımcıların medeni durum ile umut puanları arasındaki ilişkiye bakılmış, medeni durum ile umut puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Tablo 14. Katılımcıların Umut Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

	Durum	N	t	Sig. (2-tailed)	Mean
Umut Ölçeği	Bekâr	286	-6,392	,000*	3,5250
	Evli	424			3,6827

Tablo 14’te yer alan sonuçlara bakıldığında p değerinin 0,05’den küçük olması medeni durum gruplarının umut puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($t(708)=-6,392$; $p<0,05$).

Yapılan araştırmada evlilerin ortalamasının ($M=3,6827$), bekârlardan ($M=3,5250$) daha fazla olduğu görülmüştür. Bu durum bizlere evlilerin bekârlara oranla daha fazla umutlu olduğunu göstermektedir. Evliliğin beraberinde bir düzen kurmayı getirmesi gibi nedenlerden ötürü evlilerin bekârlardan daha mutlu olduğu söylenilebilir.

TÜİK’in yapmış olduğu araştırmaya bakıldığında evlilerin bekârlardan daha mutlu olduğu tespit edilmiştir (<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yasam-Memnuniyeti-Arastirmasi-2021-45832>, 2022). Kandemir’in yapmış olduğu araştırmada medeni durum ile umut arasında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir (2016: 130).

Tablo 15. Katılımcıların Umut Alt Boyut Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T- Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Durum	N	T	Sig. (2-tailed)	Mean
Hedefe Yöneliklik	Bekâr	286	-2,971	,003*	3,5643
	Evli	424			3,6769
Umut ve Anlamlılık	Bekâr	286	-6,522	,000*	3,7552
	Evli	424			4,0059

Tablo 15’te yer alan sonuçlara bakıldığında umut ölçeğinin alt boyut puanları ile medeni durum değişkeni arasındaki ilişki görülmektedir. “Hedefe yöneliklik” boyutunda p değeri 0,05’ten küçük olmasından ötürü “hedefe yöneliklik” boyutu puanları ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir ($t(708)=-2,971$; $p<0,05$). Bu durumda evlilerin ortalamasının ($M=3,6759$), bekârlardan yüksek olması ($M=3,5643$) evlilerin bekârlardan “hedefe yöneliklik” boyutunun daha yüksek olduğunu göstermektedir. “Umut ve anlamlılık” boyut puanları ile medeni durum değişkenine

bakıldığında p değerinin ,000 olduğu görülmektedir. P değerinin 0,05’den küçük olması “umut ve anlamlılık” puanları ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Buradan hareketle evlilerin “umut ve anlamlılık” puan düzeyinin bekârlardan daha yüksek olduğunu tespit edilmiştir ($t(708)=-6,522$; $p<0,05$).

Bu sonuçlardan hareketle “*Medenî durum ile umut düzeyi arasında bir ilişki vardır. Evlilerin umut düzeyi bekârlardan daha yüksektir.*” hipotezi doğrulanmıştır.

3.2.4. Eğitim Düzeyi ve Umut

Bu araştırmada katılımcıların eğitim durumu ile umut puanları arasındaki ilişkiye bakılmış, öncelikle eğitim düzeyi gruplara ayrılmıştır. Okur-yazar değil, okur-yazar, ilkokul-ortaokul mezunu, lise ve dengi, yüksekokul/üniversite mezunu, yüksek lisans/doktora mezunu olmak üzere eğitim düzeyi değişkeni altı gruba ayrılmıştır.

Tablo 16. Katılımcıların Umut Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları

	Durum	N	Sig	F	Mean Fark	Post Hoc	Fark
Umut Ölçeği	1-Okur-yazar değil	44			3,6818		
	2-Okur-yazar	111	0,000*	6,303	3,6895	Tukey	2-4
	3-İlkokul/ortaokul	140			3,5995		
	4-Lise ve dengi	254			3,5406		
	5-Yüksekokul/Üniversite	147			3,6813		5-4
	6-Yüksek Lisans/Doktora	14			3,7747		

Tablo 16’da yer alan eğitim düzeyi ile umut puanları arasındaki sonuçlara bakıldığında p değerinin 0,05’ten küçük olduğu görülmektedir. Bundan ötürü medeni durum değişkeni ile umut puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($F(5-704)= 6,303$; $P<0,05$). Aynı zamanda varyansın homojen dağılmasından ötürü Tukey testi yapılmıştır.

Umut düzeyi en düşük lise ve dengi mezun grubunun olduğu görülmüştür ($M= 3,5406$). En yüksek ortalamaya sahip grubun yüksek lisans/doktora grubunun olduğu tespit edilmiştir ($M= 3,7747$). Post Hoc test sonucuna bakıldığında umut puanları ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okur-yazar grubun

ve yüksekokul/üniversite mezunu grubun, lise ve dengi gruba göre umut düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Literatüre bakıldığında Kızılgöçer'in yapmış olduğu araştırmaya göre eğitim düzeyi ile umut arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir (2011: 161). Durak-Batıgün tarafından yapılan araştırmada ilköğretim ve lise mezunlarının, üniversite mezunlarından daha yüksek umutsuzluk ortalamasına sahip olduğu tespit edilmiştir (2005: 33).

TÜİK'in yapmış olduğu araştırmaya göre eğitim durumu değişkeni ile mutluluk düzeyi incelendiğinde; 2021 yılında en yüksek mutluluk oranı, %54,4 ile bir okul bitirmeyenler olduğu tespit edilmiştir. Bunu sırasıyla; %51,4 ile ilkokul mezunu, %47,8 ile lise ve dengi okul mezunu, %47,6 ile yükseköğretim mezunu ve %45,7 ile ilköğretim veya ortaokul mezunu bireyler takip etmiştir. Yılmaz'ın yapmış olduğu çalışmada eğitim düzeyi arttıkça umutsuzluğun azaldığı gözlemlenmiştir (2018: 564). Sevinç ve Özdemir'in hemşirelik öğrencileri üzerine yapmış oldukları araştırmada eğitim seviyesi yüksek olan annelerin çocuklarının umut düzeylerinin daha yüksek olduğuna ulaşılmıştır (2017: 22). Bütün bu sonuçlar çerçevesinde literatürde umut ile eğitim durumu değişkenleri arasında birbirinden farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür.

Tablo 17. Katılımcıların Umut Alt Boyut Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Durum	N	Sig	F	Mean	Post Hoc	Fark
Hedefe Yöneliklik	1-Okur-yazar değil	44	,000*	5,677	3,6273	Tukey	5-3 5-4
	2-Okur-yazar	111			3,6883		
	3-İlkokul-Ortaokul	140			3,5714		
	4-Lise ve dengi	254			3,5449		
	5-Yüksekokul/Üniversite	147			3,7850		
	6-Yüksek Lisans/Doktora	14			3,7571		
Umut ve Anamlılık	1-Okur-yazar değil	44	,000*	4,570	3,9602	Tukey	2-4 6-4
	2-Okur-yazar	111			4,0248		
	3-İlkokul-Ortaokul	140			3,9161		
	4-Lise ve dengi	254			3,8091		
	5-Yüksekokul/Üniversite	147			3,9184		
	6-Yüksek Lisans/Doktora	14			4,2679		

Tablo 17’de umut ölçeğinin alt boyut puanları ile eğitim durumu değişkeni karşılaştırılmıştır. $P < 0,05$ ’den küçük olmasından ötürü “hedefe yöneliklik” alt boyut puanı ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($F(5-704) = 5,677$; $p < 0,05$). Post Hoc test sonuçlarına bakıldığında yüksekokul/üniversite mezunu grubun, ilkokul/ortaokul mezunu gruptan aynı zamanda lise ve dengi mezunu gruptan “hedefe yöneliklik” boyutu puanının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aynı şekilde diğer bir alt boyut olan “umut ve anlamlılık” boyutu puanı ile eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($F(5-704) = 4,570$; $p < 0,05$). Post Hoc testlerine bakıldığında okur-yazar grubun, lise ve dengi gruptan ortalama olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Aynı zamanda yüksek lisans/doktora mezun grubun ortalamasının, lise ve dengi mezun grubun ortalamasından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bu sonuçlardan hareketle “*Örnekleme grubunun umut düzeyi eğitim durumlarına göre farklılaşmakta olup eğitim düzeyi yükseldikçe umut düzeyi de yükselmektedir.*” hipotezi doğrulandığı görülmektedir.

3.2.5. Sosyo-Ekonomik Duruma Göre Umut Düzeyleri

Bu araştırmada katılımcıların sosyo-ekonomik düzeyleri ile umut puanları arasındaki ilişkiye bakılmış, sosyo-ekonomik düzeyleri gruplara ayrılmıştır. Sosyo-ekonomik düzeyleri düşük, orta, iyi, çok iyi olmak üzere dört gruba ayrılmıştır.

Tablo 18. Katılımcıların Umut Puanlarının Sosyo-Ekonomik Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları

	Durum	N	Sig	F	Mean	Post Hoc	Fark
Umut Ölçeği	1-Düşük	86	,000*	21,331	3,4052	Tukey	2-1, 3-1
	2-Orta	390			3,6132		3-2
	3-İyi	208			3,6853		4-3
	4-Çok iyi	26			3,8550		4-1, 4-2

Tablo 18’de katılımcıların sosyo-ekonomik durum grupları ile umut puanları karşılaştırılmıştır. P değerinin 0,05’den küçük olması katılımcıların sosyo-ekonomik

durum değişkeni ile umut puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır ($F(3-706)= 21,331$; $p<0,05$).

Bu sonuçlar çerçevesinde sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan grubun ortalama olarak diğer gruplara göre umut puanlarının daha düşük olduğu görölmektedir. En yüksek ortalamaya sahip grup sosyo-ekonomik düzeyi çok iyi olan gruptur ($M=3,8550$). En düşük ortalamaya sahip olan grup ise ($M= 3,4052$) sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan gruptur. Bu durumda en yüksek umut puanına sahip grubun sosyo-ekonomik durumu çok iyi olan grubun olduğu görölmektedir. Ortalamanın sırasıyla düşükten çok iyiye doğru gittiği görölmüştür.

Literatüre bakıldığında Kandemir tarafından yapılan araştırmada sosyo-ekonomik düzey ile umut arasında anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya koyulmuş sosyo-ekonomik düzeyleri yüksek kişilerin umut düzeylerinin yüksek olduğu görölmüştür (2016: 134).

Kızılgöçit'in yapmış olduğu "yalnızlık umutsuzluk ve dindarlık" araştırmasında sosyo-ekonomik durumu düşük olan katılımcıların umutsuzluk ortalamalarının yüksek olduğu ortaya koyulmuştur (2011: 158). Üngören ve Ehtiyar'ın yapmış olduğu araştırmaya göre Türk öğrencilerinde gelir düzeyi düşükçe öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin arttığı görölmüştür (2009: 2112). Görgülü'nün madde kullanımı olan bireyler üzerinde yapmış olduğu araştırmada düzenli bir işi olmayan katılımcıların umutsuzluk ve intihar ortalamalarının, düzenli işi olan katılımcılara oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (2017: 12). Koç'un yapmış olduğu araştırmada sosyo-ekonomik düzeyi alt ve ortanın altı olanların umutsuzluk düzeyleri, üst ve ortanın üstü sosyo-ekonomik düzeye sahip olan Fransalı Müslüman-Türk katılımcılardan anlamlı derecede daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır (2013: 431).

Covid-19 salgını insanları ekonomik olarak etkilemiş bir salgındır. Salgın sırasında birçok işyeri kapanmış çoğu insan işsiz kalmıştır. Bütün bu olumsuzlukların yanı sıra Kızılgöçit, Akça ve Çinici'nin yapmış olduğu araştırmada salgın döneminde yardımlaşma ve diğerkâmlığı yaygınlaştığı görölmektedir (2021: 46).

Umut ölçeğinin alt boyutları olan "hedefe yöneliklik" ve "umut ve anlamlılık" alt boyut puanları ile sosyo-ekonomik düzey arasındaki ilişki tablo 19'da görölmektedir.

Tablo 19. Katılımcıların Umut Alt Boyut Puanlarının Sosyo-Ekonomik Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Durum	N	Sig	F	Mean	Post Hoc	Fark
Hedefe Yöneliklik	1-Düşük	86	,000*	20,475	3,2907	Tukey	2-1 3-1, 3-2 4-1
	2-Orta	390			3,6359		
	3-İyi	208			3,7433		
	4-Çok İyi	26			3,8000		
Umut ve Anlamlılık	1-Düşük	86	,000*	10,469	3,7151	Tukey	3-1 2-1 4-3 4-1, 4-2
	2-Orta	390			3,8846		
	3-İyi	208			3,9736		
	4-Çok İyi	26			4,2885		

“Hedefe yönelik” alt boyutunda p değerinin 0,05’den küçük olması dağılımda anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu sonuç “hedefe yöneliklik” boyutu puanı ile sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F(3-706)=20,475$; $p<0,05$). Pos Hoc testlerinden Tukey testi sonuçlarına göre orta, iyi ve çok iyi olan grupların sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan gruplara oranla “hedefe yöneliklik” puanlarının yüksek olduğu görülmektedir ($M= 3,2907$).

“Umut ve anlamlılık” alt boyutuna bakıldığında katılımcıların sosyo-ekonomik durumu ile “umut ve anlamlılık” puanı arasında anlamlı bir farkın olduğunu görülmektedir ($F(3-706)=10,469$; $p<0,05$). Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan katılımcıların diğer düzeylere göre “umut ve anlamlılık” puanlarının düşük olduğu görülmüştür. Umut düzeyi çok iyi olan katılımcıların diğer bütün düzeylere göre “umut ve anlamlılık” puanlarının yüksek olduğuna ulaşılmıştır. Sosyo-ekonomik düzeyi iyi olan grubun ($M= 3,9736$), “umut ve anlamlılık” puanları düşük ($M= 3,7151$) ve orta olanlara ($M= 3,8846$) göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek bireylerin hayallerine ve hedeflerine ulaşmaları daha kolay olmaktadır. Fromm’un (1995) da ifade etmiş olduğu gibi insan doğasıyla sosyo-ekonomik düzey arasında bir ilişki vardır ve çoğu kez umut kırıklığına gösterilen yıkıcı tepki, toplumsal ya da ekonomik sebeplerle çoğunluğun sahip olduğu rahatlıktan

eksik kalan ve toplumsal ya da ekonomik olarak sığınacak bir limanı bulunmayan bireylerde görülmektedir.

Sonuç itibarıyla araştırmanın, “*Sosyo-ekonomik düzey ile umut düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişki vardır. Buna göre sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan bireylerin umut düzeyleri daha yüksektir.*” şeklindeki hipotezin doğrulandığı tespit edilmiştir.

3.2.6. Yaşadığı Yer ve Umut

Bu çalışmada katılımcıların yaşadıkları yer ile umut puanları arasındaki ilişkiye bakılmış, yaşadıkları yer Ordu il merkezi ve diğer ilçeler olarak iki gruba ayrılmıştır.

Tablo 20. Katılımcıların Umut Puanlarının Yaşadığı Yer Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T- Testi Sonuçları

	Durum	N	T	Sig. (2-tailed)	Mean
Umut Ölçeği	Ordu İl Merkezi	269	-911	,363	3,6037
	Diğer İlçeler	441			3,6267

Tablo 20’de görüldüğü üzere Ordu il merkezinde 269 kişi, diğer ilçelerde 441 katılımcı yaşamaktadır. Yapılan çalışmada p değerinin 0,05’ten büyük olması katılımcıların yaşadığı yer ile umut puanları arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ($t(708)=,488$; $P>0,05$). Diğer ilçelerde yaşayan katılımcıların ortalamasının ($M= 3,6267$), Ordu il merkezinde yaşayan katılımcıların ($M= 3,6037$) ortalamasından yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 21. Katılımcıların Umut Alt Boyut Puanlarının Yaşadığı Yer Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

	Durum	N	t	Sig. (2-tailed)	Mean
Hedefe Yöneliklik	Ordu İl Merkezi	269	,556	578	3,6186
	Diğer İlçeler	441			3,6395
Umut ve Anlamlılık	Ordu il Merkezi	269	,011*	,991	3,9052
	Diğer İlçeler	441			3,9048

Tablo 21’de umut alt boyut puanları ile katılımcıların yaşadıkları yere göre ilişkileri incelenmiş bu sonuçlar çerçevesinde “hedefe yöneliklik” boyutuna bakıldığında p

değerinin 0,05'ten büyük olması "hedefe yöneliklik" puanı ile yaşadığı yer arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ($t(708)=-556$; $p>0,05$).

"Umut ve anlamlılık" boyutuna bakıldığında p değerinin 0,05'ten küçük olması "umut ve anlamlılık" puanı ile yaşadığı yer arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($t(708)=011$; $p<0,05$).

Bütün bu sonuçlar çerçevesinde "*Örnekleme grubunun yaşadıkları yere göre umut düzeyleri değişmektedir. Ordu il merkezinde yaşayanların ilçelerde yaşayanlara göre umut düzeyleri daha yüksektir.*" hipotezi doğrulanmamıştır.

3.2.7. Covid-19 Hastalığına Yakalanma ve Umut

Bu araştırmada katılımcıların Covid-19 hastalığı geçirme durumları ile umut puanları arasındaki ilişkiye bakılmış, bu hastalığı geçirenler ve geçirmeyenler olarak iki gruba ayrılmıştır.

Tablo 22. Katılımcıların Umut Puanlarının Covid-19 Hastalığına Yakalanma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

	Durum	N	t	Sig. (2-tailed)	Mean
Umut Ölçeği	Covid-19 hastalığına yakalanan	332	-,181	,857	3,6156
	Covid-19 hastalığına yakalanmayan	378			

Tablo 22'ye bakıldığında Covid-19 hastalığına 332 katılımcının yakalandığını, 378 katılımcının ise Covid-19 hastalığına yakalanmadığı görülmüştür. Covid-19 hastalığına yakalanmayan grubun ortalamasının, bu hastalığa yakalanan grubun ortalamasına göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

P değerinin 0,05'ten küçük olması Covid-19'a yakalanma ile umut puanları arasında anlamlı bir fark olduğu anlamına gelir. Bu araştırmada p değerinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Bu sebepten dolayı Covid-19 hastalığına yakalanma ile umut puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($t(708)=-,181$; $p>0,05$).

Tablo 23. Katılımcıların Umut Alt Boyut Puanlarının Covid-19 Hastalığına Yakalanma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

	Durum	F	t	Sig. (2-tailed)	Mean
Hedefe Yöneliklik	Covid-19 hastalığına yakalanan	332	-,974	,331	3,6127
	Covid-19 hastalığına yakalanmayan	378			3,6481
Umut ve Anlamlılık	Covid-19 hastalığına yakalanan	332	,919	,358	3,9239
	Covid-19 hastalığına yakalanmayan	378			3,8882

Tablo 23'e bakıldığında "hedefe yöneliklik" alt boyutunda 332 katılımcının Covid-19 hastalığına yakalandığını, 378 katılımcının Covid-19 hastalığına yakalanmadığı tespit edilmiştir. P değerinin ,331 olduğu görülmektedir. P değerinin 0,05'ten büyük olması anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna bizleri götürmektedir. Özet olarak "hedefe yönelik" boyutu puanı ile Covid-19 hastalığına yakalanma arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t(708)=-,974$; $P>0,05$).

"Umut ve anlamlılık" alt boyutuna bakıldığında Covid-19'a yakalanan kişilerin ortalamasının ($M= 3,9239$) Covid-19'a yakalanmayan kişilerin ortalamasından ($M= 8882$) daha yüksek olduğuna ulaşılmıştır. P değerinin ,358 olduğu görülmektedir ($p>0,05$). Bu sonuç çerçevesinde umut ölçeğinin alt boyutu olan "umut ve anlamlılık" puanı ile Covid-19 hastalığına yakalanma arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t(708)=919$; $P>0,05$).

Mansur ve Doğuç'un (2021) yapmış olduğu "Covid-19 pandemisinde üniversite öğrencilerinin umut düzeyleri" araştırmasına göre pandemi döneminde risk altında olan grubun geleceğe yönelik umut inançlarının daha düşük; korku, endişe, kaygı ve kendilerini baskı altında hissetme durumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Pandemi döneminde insanların birbirinden uzaklaşması okulların kapanması sosyal yaşantının en aza indirilmesi bireylerin daha çok sosyal medya kullanımı geleceğe bakışları ve umut düzeylerini etkilemiştir. Cihanyurdu ve arkadaşlarının gençler üzerinde yapmış olduğu araştırmaya göre aynı ölçeği iki farklı zamanda uyguladıklarını görülmektedir. Nisan ayı ve ağustos ayında uygulanan ankette nisan ayında umut ortalamasının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun sebebini umut düzeylerinin

karantina sonrası dönemde azaldığı şeklinde yorumlamışlardır. Sürecin belirsizliğinin devam etmesi, okulların açılmaması, virüs için bir aşının bulunamamış olmasının da ergenlerin umut düzeylerini etkilediği varsayılmıştır (2021: 24). Okan ve Ören'in yapmış oldukları çalışmada Covid-19 sürecinde ortaya çıkan olumsuz duygulardan birisi de umutsuzluktur (2021: 372). Salgın sürecindeki belirsizlik, sosyal yönden insanların birbirlerinden uzak kalması gibi olumsuzluklar insanlardaki umutsuzluk düzeyini arttırdığı söylenilebilir.

Kızılgeçit ve arkadaşlarının “Covid-19 ve dini başa çıkma” araştırmasına göre umut düzeyi yüksek olan bireylerin olumsuzluklar ile daha kolay başa çıkabildiklerine, amaçlarına daha kolay ulaşabildiklerine aynı zamanda umut düzeyi artan bireylerin dini inancı yüksek olduğuna ulaşılmıştır (2021: 113).

Bütün bu sonuçlar çerçevesinde “Covid-19 hastalığı geçiren kişilerin geçirmeyenlere göre umut düzeyleri daha yüksektir.” hipotezi doğrulanmamıştır.

3.3. COVID-19 KORKUSU VE DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE İLİŞKİN BULGULAR

Bu başlık altında Covid-19 korkusu ile demografik özellikler arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını ele alınmıştır.

3.3.1. Cinsiyet Değişkeni ve Covid-19 Korkusu

Katılımcıların Covid-19 korkusu puanları ile cinsiyet grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığına dair sonuçlar şöyledir:

Tablo 24. Katılımcıların Covid-19 Korkusu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

	Durum	F	t	Sig. (2-tailed)	Mean
Covid-19 korkusu Ölçeği	Kadın	355	1,165	,244	2,3320
	Erkek	355			2,2696

Tablo 24'e bakıldığında Covid-19 korkusu puanları ile cinsiyet değişkeni arasındaki T testi sonuçları görülmektedir. Erkek katılımcıların ortalamasının (M=

2,2696), kadın katılımcılardan (M= 2,3320) düşük olduğu tespit edilmiştir. Covid-19 korkusu ve cinsiyet değişkeni arasındaki T- testi sonuçlarına göre p değerinin ,244 olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan hareketle Covid-19 korkusu puanları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($t(708)=1,165$; $P>0,05$).

Literatüre bakıldığında farklı sonuçlar ile karşılaşılmaktadır. Öncelikle Hüsnü Mert Güçlü tarafından yapılan çalışmaya göre kadınların Covid-19 korkusu, erkeklerden daha yüksek çıkmıştır (2021: 49). Recep Özdemir'in özel bakım çalışanları ile yapmış olduğu araştırmada kadın çalışanların Covid-19 korku ortalamaları erkek çalışanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (2021: 63). Erdoğan ve arkadaşlarının yapmış oldukları araştırmada Covid-19 pandemi sürecinde kadın katılımcıların anksiyete düzeylerinin erkeklerden yüksek olduğu görülmüştür (2020: 33). Kızılgeçit ve arkadaşlarının yapmış oldukları çalışmada kadınların Covid-19 korku ortalamasının erkek katılımcıların ortalamasından daha yüksek olduğuna ulaşılmıştır (2021: 408).

Pandemi döneminde yaşanan kaygı, belirsizlik, sosyal yönden yalnızlık, endişe Covid-19 korkusunun bireyler üzerindeki etkisini artırmış olduğunu düşünülmektedir. Bu korku geleceğe bakış açılarında da farklılıklara neden olduğu varsayılmaktadır. Mansur ve Doğuç'un üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu araştırmaya göre erkek öğrencilerin geleceğe dair planlarının kadın öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmüştür (2021: 41).

Bütün bu sonuçlar çerçevesinde “*Örneklem grubunun Covid-19 korku düzeyi cinsiyete göre farklılaşmakta olup kadınlar erkeklerden daha fazla Covid-19 korku düzeyine sahiptir.*” hipotezi doğrulanmamıştır.

3.2.2. Yaş Değişkeni ve Covid-19 Korkusu

Bu araştırmada katılımcıların yaş değişkeni ile Covid-19 korkusu puanları arasındaki ilişkiye bakılmış, öncelikle yaş değişkeni 18-22 yaş grubu, 23-39 yaş grubu, 40-60 yaş grubu, 60 ve üstü yaş grubu olmak üzere yaş değişkeni dört gruba ayrılmıştır.

Tablo 25. Katılımcıların Covid-19 Korkusu Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları

	Durum	N	Sig	F	Mean	Post Hoc	Fark
Covid-19 Korkusu Ölçeği	1-(18-22)	169			1,9417		2-1
	2-(23-39)	173			2,1346		3-1
	3-(40-60)	190	0,000*	43,392	2,4023	Tukey	3-2
	4-(60 ve üstü yaş)	178			2,6950		4-1,4- 2,4-3

Covid-19 korkusu puanı ve yaş değişkeni ANOVA testi sonucuna bakıldığında ortalama olarak en yüksek ortalamaya sahip grubun (M= 2,6950) ortalama ile 60 yaş ve üstünün sahip olduğu görülmektedir. P değerine bakıldığında p değerinin 0,000 olduğunu ve 0,05'ten küçük olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç yaş değişkeni puanı ile Covid-19 korkusu arasında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir (F(3-706)= 43,392).

Yapılan Post Hoc testine göre en az Covid-19 korkusuna sahip grubun 18-22 yaş aralığı olduğu görülmektedir (M= 2,9417). Aynı zamanda bu grubun ortalama olarak en düşük ortalamaya sahip olduğunu da söylenilebilir. 18-22 yaş grubunu sırasıyla (M= 2,1346) ortalama ile 23-39 yaş grubu daha sonra (M= 2,4023) ortalama ile 40-60 yaş grubu gelmektedir. Bu sonuçlardan hareketle yaş arttıkça Covid-19 korkusunun da arttığı tespit edilmiştir.

Literatürde yapılan diğer çalışmalara bakıldığında Güçlü'nün yapmış olduğu araştırmaya göre yaş değişkeni ile Covid-19 korkusunun benzer olduğu gözlemlenmiştir (2021: 50). Arısoy ve Çay'ın 18-95 yaş aralığında 616 katılımcının Covid-19 korkusunu çeşitli değişkenlere göre inceleyerek yaşlı ve yetişkin bireylerde Covid-19 korkusunun karşılaştırmıştır. Yapmış oldukları araştırmada yaşlı katılımcıların yetişkin katılımcılara göre daha fazla Covid-19 korkusu düzeyine sahip olduğuna ulaşmıştır (2021: 94).

Covid-19 salgınında kronik hastaların ve yaşlıların risk grubunda olması aynı zamanda yaşlıların belirli saatlerde dışarıya çıkmaları gibi sebepler yaşlıların diğer yaş gruplarına göre Covid-19 salgınından daha fazla etkilenmelerine neden olmuştur.

Kızılgeçit ve arkadaşlarının yapmış oldukları “Covid-19 ve dini başa çıkma” araştırmasında yaşlıların Covid-19 sürecinde yalnızlık hissinin yüksek düzeyde tecrübe edildiği gözlemlenmiştir (2021: 109).

Modern dünyanın karmaşası ve hızından yorulan birey bu dünyada daha fazla kendini yalnız ve anlamsız hissetmektedir. Afet ve salgın dönemlerinde bu durum daha çetrefilli hale gelmektedir. Bireyin bu durumlarda hayatını anlamlandırması için manevi dinamiklerle desteklenmesi gerekmektedir (Meçin, 2021: 165).

Sonuç olarak “*Örneklem grubunun Covid-19 korku düzeyi yaşa bağlı olarak artmaktadır.*” hipotezi doğrulanmıştır.

3.2.3. Medeni Durum ve Covid-19 Korkusu

Bu çalışmada katılımcıların medeni durum değişkeni ile Covid-19 korkusu puanı arasındaki ilişkiye bakılmış, medeni durum ile Covid-19 korkusu puanı arasında anlamlı bir fark olup olmadığı ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Tablo 26. Katılımcıların Covid-19 Korkusu Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

	Durum	N	t	Sig. (2-tailed)	Mean
Covid-19 Korkusu Ölçeği	Bekâr	286	-5,555	,000*	2,1234
	Evli	424			2,4205

Tablo 26’da yer alan Covid-19 korkusu puanları ile medeni durum değişkenine bakıldığında 286 katılımcımızın bekâr, 424 katılımcımızın evli olduğunu görülmektedir. P değerinin ,000 olması Covid-19 korkusu puanı ile medeni durum arasında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir ($t(708)=-5,555; p<0,05$).

Evli olan katılımcıların ortalamaları ($M= 2,4205$) olduğu, bekârların ortalamasının ise ($M= 2,1234$) olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan hareketle evli olan katılımcıların Covid-19 korkusunun bekârlardan daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Covid-19 korkusu ve medeni durum ile ilgili yapılan diğer çalışmalara bakıldığında farklı sonuçlarla karşılaşılmıştır. Arısoy ve Çay’ın yapmış oldukları çalışmaya göre Covid-19 korkusu ile medeni durum anlamlı bir farklılık göstermiştir.

Bu durumda bekâr olan katılımcıların evli olan katılımcılara göre daha fazla Covid-19 korkusuna sahip oldukları görülmüştür (2021: 88). Turan ve arkadaşlarının yapmış olduğu araştırmada bekâr katılımcıların evli katılımcılara oranla daha fazla Covid-19 endişesi taşıdıkları gözlemlenmiştir (2021: 451).

Gencer tarafından “pandemi sürecinde bireylerin koronavirüs (Covid-19) korkusu: Çorum örneği” adlı araştırmasına göre bekâr katılımcıların Covid-19 korku düzeylerinin ortalaması ($\bar{X} = 2.51$) iken evli katılımcıların ortalaması ise ($\bar{X}=2.34$) olduğu görülmüştür. Bu durum bekâr katılımcıların Covid-19 korkusunun evli katılımcılardan daha fazla olduğunu göstermektedir (2020: 1162).

Sonuç olarak “*Medenî durum ile Covid-19 korkusu arasında bir ilişki vardır. Evlilerin Covid-19 korku düzeyi bekârlardan daha düşüktür.*” hipotezi doğrulanmamıştır.

3.2.4. Eğitim Düzeyi ve Covid-19 Korkusu

Bu araştırmada katılımcıların eğitim durumu ile Covid-19 korkusu puanları arasındaki ilişkiye bakılmış, eğitim düzeyi öncelikle okur-yazar değil, okur-yazar, ilkokul-ortaokul mezunu, lise ve dengi, yüksekokul/üniversite mezunu, yüksek lisans/doktora mezunu olmak üzere eğitim düzeyi değişkeni altı gruba ayrılmıştır.

Tablo 27. Katılımcıların Covid-19 Korkusu Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları

	Durum	N	Sig	F	Mean	Post Hoc	Fark
Covid-19 Korkusu Ölçeği	1-Okur-yazar değil	44			2,7760		1-3,1-4,1-5
	2-Okur-yazar	111	0,000*	20,617	2,7272	Tukey	2-3,2-4,2-5
	3-İlkokul/ortaokul	140			2,3704		3-4,3-5
	4-Lise ve dengi	254			2,1069		1-4,2-4,3-4
	5-Yüksekokul/Üniversite	147			2,1030		1-5,2-5,3-5
	6-Yüksek Lisans/Doktora	14			2,3265		

Tablo 27’de yer alan Covid-19 korkusu puanı ile eğitim düzeyi arasındaki sonuçlara göre p değerinin 0,000 olması p değerinin 0,05’ten küçük olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu sonuç eğitim durumu değişkeni ile Covid-19 korkusu puanları arasında anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir ($F(5-704)=20,617$; $p<0,05$). Bu

farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için ANOVA sonrası Post Hoc analizleri yapılmıştır.

Eğitim düzeylerine bakıldığında en yüksek ortalamaya sahip grubun (M= 2,7760) okur-yazar olmayan grup olduğu tespit edilmiştir. Post Hoc testine bakıldığında okur-yazar olmayan grubun Covid-19 korku düzeyi, ilkokul-ortaokul mezunu, lise ve dengi mezunu ve yüksekokul-üniversite mezunu gruplara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda okur-yazar olanların Covid-19 korku düzeyleri ilkokul-ortaokul, lise ve dengi ve yüksekokul-üniversite mezunlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Genel olarak bakıldığında eğitim düzeyi arttıkça Covid-19 korku düzeyi azalmaktadır.

Güçlü'nün lisans öğrencileri üzerinde yapmış olduğu araştırmaya göre sınıf düzeyleri arasında herhangi anlamlı bir fark olmadığı ortaya koyulmuştur (2021: 50). Aynı zamanda Gencer'in yapmış olduğu araştırmada eğitim durumu değişkenine göre katılımcı grubun Covid-19 korku düzeyi arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını ortaya koymuştur (2020: 1162). Kızılgöçit ve arkadaşlarının yapmış oldukları "Covid-19 korkusu ve dini yönelim" araştırmasında eğitim seviyesi değişkeni ile Covid-19 korkusu arasındaki farkın anlamlı olmadığına ulaşılmıştır (2021: 412). Turan ve arkadaşları, üniversite düzeyi eğitime sahip katılımcıların Covid-19 endişe seviyesinin lisansüstü eğitim seviyesine sahip katılımcılardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır (2021: 455). Arısoy ve Çay'ın yapmış oldukları araştırmaya göre en az ön lisans mezunu olmayan katılımcıların puan ortalamaları ($\bar{X}=23,45$), en az ön lisans mezunu katılımcıların puan ortalamalarına ($\bar{X}=19,99$) göre Covid-19 korku düzeyleri daha fazladır (2021: 88). Bu sonuç bizim araştırmamız ile örtüşmektedir.

Covid-19 pandemi sürecinde insanları en çok zorlayan şeylerden biriside bilgi kirliliği olduğu ve çeşitli yollardan elde edilen bu bilgilerin bireyde korku ve endişeyi arttırdığı söylenilebilir. Eğitim düzeyi arttıkça bireylerin birbirinden farklı bilgileri daha iyi kontrol edebilmekte, doğru bilgiyi elde edebileceği yolları daha kolay ayırt edebilmektedir. Bu durum eğitim düzeyinin artması ile Covid-19 korkusu düzeyinin azalmasını açıklamaktadır.

Sonuç olarak “*Örnekleme grubunun Covid-19 korku düzeyi eğitim durumlarına göre farklılaşmakta olup eğitim düzeyi yükseldikçe Covid-19 korku düzeyi de azalmaktadır.*” hipotezi doğrulanmıştır.

3.2.5. Sosyo-Ekonomik Durum ve Covid-19 Korkusu

Bu araştırmada katılımcıların sosyo-ekonomik düzeyleri ile Covid-19 korkusu puanları arasındaki ilişkiye bakılmış, öncelikle sosyo-ekonomik düzeyleri düşük, orta, iyi, çok iyi olmak üzere dört gruba ayrılmıştır.

Tablo 28. Katılımcıların Covid-19 Korkusu Puanlarının Sosyo-Ekonomik Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları

	Durum	N	Sig	F	Mean	Post Hoc	Fark
Covid-19 Korku Ölçeği	1-Düşük	86	,251	1,368	2,4169	Tukey	-
	2-Orta	390			2,2700		
	3-İyi	208			2,2926		
	4-Çok iyi	26			2,4451		

Tablo 28’de yer alan sosyo-ekonomik düzey ile Covid-19 korkusu puanı ANOVA testi sonucuna bakıldığında p değerinin 0,05’ten büyük olması sosyo-ekonomik durum değişkeni ile Covid-19 korkusu arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymaktadır ($F(3-706)=1,368; P>0,05$).

Ortalama olarak en düşük ortalamaya sahip grubun ($M= 2,4169$) ortalama ile sosyo-ekonomik düzeyi düşük grubun olduğu görülmektedir. En yüksek grup ise sosyo-ekonomik düzeyi çok iyi olan grubun ($M= 2,4451$) olduğu tespit edilmiştir.

Güçlü’nün üniversite öğrencileri üzerine yapmış olduğu araştırmaya göre sosyo-ekonomik düzey ile Covid-19 korkusu arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur. Araştırmaya dâhil edilen ve düşük, orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip katılımcıların Covid-19 korku düzeylerinin benzer olduğu gözlenmiştir (2021: 50). Recep Özdemir’in yapmış olduğu araştırmaya göre sosyo-ekonomik düzey ile Covid-19 korkusu arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (2021: 63).

Sonuç olarak “*Sosyo-ekonomik düzey ile Covid-19 korku düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişki vardır. Buna göre sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan bireylerin Covid-19 korku düzeyleri daha düşüktür.*” hipotezi doğrulanmamıştır.

3.2.6. Yaşadığı Yer ve Covid-19 Korkusu

Bu araştırmada katılımcıların yaşadıkları yer ile Covid-19 korkusu puanı arasındaki ilişkiye bakılmış, yaşadıkları yer Ordu il merkezi ve diğer ilçeler olarak iki gruba ayrılmıştır.

Tablo 29. Katılımcıların Covid-19 Korkusu Puanlarının Yaşadığı Yer Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

	Durum	N	t	Sig. (2-tailed)	Mean
Covid-19 Korkusu Ölçeği	Ordu İl Merkezi	269	,845	,398	2,3298
	Diğer İlçeler	441			2,2831

Tablo 29’da katılımcıların yaşadıkları yere göre Covid-19 korku puanları arasında T-testi değerleri yer almaktadır. Bu tabloya göre 269 katılımcının Ordu il merkezinde, 441 katılımcının diğer ilçelerde yaşadıkları görülmektedir. Ortalama olarak Ordu il merkezinde yaşayan katılımcıların ortalamasının (M= 2,32982) oluşu, diğer ilçelerde yaşayan katılımcıların ortalamasının ise (M= 2,2831) olduğunu görülmektedir. Ordu il merkezinde yaşayan katılımcıların ortalamasının diğer ilçelerde yaşayan katılımcıların ortalamasından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. P değerinin 0,05’ten büyük olduğuna ulaşılmıştır. Bu sonuç katılımcıların yaşadıkları yere göre Covid-19 korku düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ($t(708)=,845$; $P>0,05$).

Arısoy ve Çay’ın yapmış oldukları araştırmaya göre katılımcıların yaşadıkları yere göre Covid-19 korku düzeyleri anlamlı derecede farklılaşmıştır. İl merkezinde yaşayan katılımcıların ve ilçede yaşayan katılımcıların köyde yaşayan katılımcılara göre Covid-19 korkusu daha az olduğu tespit edilmiştir. İl merkezinde yaşayan katılımcılar ile ilçede yaşayan katılımcılar arasındaki duruma bakılacak olunursa, il merkezinde yaşayan katılımcıların ortalamasının ilçede yaşayan katılımcıların ortalamasından daha yüksek olduğu görülmüştür (2020: 90).

Sonuç olarak “Ordu merkezde yaşayanların ilçelerde yaşayan kişilere oranla Covid-19 korku düzeyleri daha azdır.” hipotezi doğrulanmamıştır.

3.2.7. Covid-19 Hastalığına Yakalanma ve Covid-19 Korkusu

Bu araştırmada katılımcıların Covid-19 hastalığına yakalanma durumları ile Covid-19 korkusu puanları arasındaki ilişkiye bakılmış, bu hastalığa yakalanan ve yakalanmayanlar olarak iki gruba ayrılmıştır.

Tablo 30. Katılımcıların Covid-19 Korkusu Puanlarının Covid-19 Hastalığına Yakalanma Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

	Durum	N	t	Sig. (2-tailed)	Mean
Covid-19 Korkusu Ölçeği	Covid-19 hastalığına yakalanan	332	-,844	,399	2,2767
	Covid-19 hastalığına yakalanmayan	378			2,3220

Tablo 30’da Covid-19 hastalığına yakalanma ile Covid-19 korkusu puanları T-testi sonucuna bakıldığında 332 katılımcının Covid-19 hastalığına yakalandığını, 378 katılımcının bu hastalığa yakalanmadığı tespit edilmiştir. Ortalama olarak Covid-19 hastalığına yakalanmayan kişilerin ortalamasının (M= 2,3220) olduğu, yakalanan katılımcıların ortalamasının ise (M= 2,2767) olduğu görülmektedir. Covid-19 hastalığına yakalanmayan katılımcıların ortalamasının daha yüksek olduğuna ulaşılmıştır. P değerinin ,399 olduğu görülmektedir. Bu değer 0,05’ten büyüktür. Bu durumda Covid-19 hastalığına yakalanma ile Covid-19 korkusu puanı arasında anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir ($t(708) = -,844; P > 0,05$).

Konu ile ilgili farklı araştırmalara bakıldığında Arısoy ve Çay’ın yapmış olduğu araştırmada katılımcıların temas öykülerine bakılmış, Covid-19 hastası ile temas öyküsü olan katılımcılar ile temas öyküsü olmayan katılımcılar arasında anlamlı bir farka ulaşılamamıştır. Aynı araştırmada Covid-19 testi pozitif çıkan katılımcılar ile daha önce test yaptırmamış ya da test yaptırıp sonucu negatif çıkmış katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Daha önce test yaptırıp sonucu pozitif olan katılımcıların Covid-19 korkusunun ortalaması, daha önce test yaptırmayan veya daha önce test yaptırıp sonucu negatif olan katılımcıların puan ortalamalarına göre daha azdır (2021: 89).

Özdemir'in yapmış olduğu çalışmada katılımcıların Covid-19 korkusu puanları ile Covid-19 hastalığını geçirme durumu arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (2021: 64).

Güçlü'nün yapmış olduğu çalışmada Covid-19 tanısı alma durumuna göre Covid-19 korkusu puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya koyulmuştur. Covid-19'a yakalanan ve Covid-19'a yakalanmayan katılımcıların Covid-19 korkularının benzer olduğuna ulaşılmıştır (2021: 52).

Beste Topakkaya'nın üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu araştırmaya göre öğrencilerin depresyon düzeyi ile Covid-19 teşhisi alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğuna ulaşılmıştır. Covid-19 hastalığına yakalanan katılımcıların anksiyete ölçeğinden alınan ortalamanın, Covid-19 hastalığına yakalanmayan katılımcıların anksiyete ölçeğindeki ortalamasından daha yüksek olduğu görülmüştür (2021: 45).

Sonuç olarak “Covid-19 hastalığına yakalanan kişilerin yakalanmayan kişilere göre Covid-19 korku düzeyleri daha yüksektir.” hipotezi doğrulanmamıştır.

3.3. UMUT VE COVID-19 KORKUSU KORELASYON TESTİ

Tablo 31. Katılımcıların Umut ve Covid-19 Korkusu Korelasyon Testi Sonuçları

	Pearson Correlation	-,008
Umut Ölçeği	Sig	,827
	N	710
	Pearson Correlation	-,008
Covid-19 Korkusu Ölçeği	Sig	,827
	N	710

Tablo 31'e bakıldığında p değerinin ,827 olduğunu görülmektedir. P değerinin 0,05'ten büyük olması Covid-19 korkusu puanları ile umut puanları arasında anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda Pearson Correlation değerinin – olması negatif yönde bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Covid-19 salgını ve umut arasında yapılan farklı araştırmalarda salgını sürecinde insanlar umutlarına kaybetmemiş aksine bu salgın sürecinde daha fazla umut etmişlerdir. Öyle ki umudu geleceğin kendisi olarak yorumlamışlardır (Kızılgöçer, Yapıcı, 2021: 165).

3.3.1. Umut Alt Boyutları ve Covid-19 Korkusu Korelasyon Testi

Tablo 32. Katılımcıların Umut Alt Boyutları ve Covid-19 Korkusu Korelasyon Testi Sonuçları

		Hedefe Yöneliklik	Umut ve Anlamlılık	Covid-19 Korkusu
Hedefe Yöneliklik	Pearson Correlation	1	,196**	,044
	Sig. (2tailed)		,000	,243
	N	710	710	710
Umut ve Anlamlılık	Pearson Correlation	,196**	1	-,017
	Sig. (2tailed)	,000		,659
	N	710	710	710
Covid-19 Korkusu	Pearson Correlation	,044	-,017	1
	Sig. (2tailed)	,243	,659	
	N	710	710	710

Tablo 32’de umut ölçeğinin alt boyutlarından “hedefe yöneliklik” boyutuna bakıldığında “umut ve anlamlılık” boyutu ile anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür ($p < 0,05$).

“Umut ve anlamlılık” alt boyutu ile Covid-19 korkusu arasında ilişki bulunamamıştır ($p > 0,05$). Covid-19 korkusu ile umut alt boyutlarından “hedefe yönelik ve “umut ve anlamlılık” arasında herhangi bir anlamlı ilişki bulunamamıştır ($p > 0,05$). Aynı zamanda “umut ve anlamlılık” alt boyutu ile Covid-19 korkusu korelasyon sonucu arasında negatif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak “Araştırmanın temel hipotezi olan Covid-19 korkusu ile umut arasında bir ilişki bulunduğu yönündedir.” doğrulanamamıştır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırma Covid-19 korkusunun insanların umut algılarında nasıl bir etkisi olduğunu ortaya koymak için yapılmış bir çalışmadır. Yapılan araştırma sonucu ortaya çıkan sonuçlar şu şekildedir:

Araştırmada Covid-19 korkusunun, umut algısı ve demografik değişkenler üzerindeki etkisi ile umut ve umut alt boyutlarının demografik değişkenler üzerindeki ilişkisi incelenmiştir.

Araştırmanın örneklemini Ordu’da doğup, yaşamını Ordu’da geçiren 355’i kadın (%50), 355’i erkek (%50) olmak üzere 710 kişi oluşturmuştur. 18-23 yaş grubu 169 kişiden (%23,8), 23-39 yaş grubu 173 kişiden (%24,4), 40-60 yaş grubu 190 kişiden (%26,8), 60 ve üstü yaş grubu 178 kişiden (%25,1) oluşmaktadır. Okur-yazar olmayan grup 44 kişi (%6,2), okur –yazar grubun 111 kişi (%15,6), ilkokul/ortaokul mezunu grubun 140 kişi (%19,7), lise ve dengi grubun 254 kişi (%35,8), yüksekokul/üniversite mezunu 147 kişi (%20,7), yüksek lisans mezunu grubunda 14 kişi (%2,0) olduğu görülmektedir. 424 kişinin evli (%59,7), 286 kişinin bekâr (%40,3) olduğu tespit edilmiştir. 332 kişinin (46,8) Covid-19’a yakalandığı, 378 kişinin (%53,2) Covid-19’a yakalanmadığı bilgisine ulaşılmıştır. Sosyo-ekonomik düzeye bakıldığında 86 kişinin (%12,1) düşük, 390 kişinin (%54,9) orta, 208 kişinin (%29,3) iyi, 26 kişinin (%3,7) çok iyi seviyede olduğu görülmektedir. 269 kişinin (37,9) Ordu merkezde ikamet ettiği, 441 kişinin (62,1) diğer ilçelerde ikamet ettiği görülmüştür.

Umut ve umut ölçeğinin alt boyutları, “hedefe yöneliklik”, “umut ve anlamlılık” ile demografik özellikler arasındaki ilişkiye bakıldığında öncelikle cinsiyet değişkeni ile umut puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Aynı zamanda umudun alt boyutları olan “hedefe yöneliklik”, “umut ve anlamlılık” boyutu puanı ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farka ulaşılamamıştır. Covid-19 korkusu ölçeğine bakıldığında Covid-19 korkusu puanı ile cinsiyet faktörü arasında anlamlı bir fark olmadığına ulaşılmıştır. Murat Gencer’in (2020) Çorum örneği üzerinde yapmış olduğu çalışmada kadınların Covid-19 korku düzeyinin erkeklerden daha fazla çıktığı görülmüştür. Aynı zamanda Muhammed Kızılgöçer ve Murat Çinici (2020) tarafından yapılan çalışmada cinsiyet faktörü ile Covid-19 sürecinde dini başa çıkma düzeyleri üzerinde cinsiyet faktörünün katkısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Diğer bir değişken olan yaş değişkeni ile umut puanları arasında anlamlı bir fark olduğu gözlemlenmiştir. En yüksek ortalamaya sahip yaş grubunun 60 ve üstü yaş grubu olduğu, en düşük ortalamaya sahip yaş grubunun ise 18-22 yaş grubu olduğu görülmektedir. Yaş düzeyi arttıkça umudun arttığı gözlemlenmiştir. Umut ölçeğinin alt boyutlarından “umut ve anlamlılık” boyutu puanı ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Yaşlıların gençlere oranla daha umutlu olmasını yaşamlarında doyuma ulaşmaları ile açıklanabilir. Yaşamlarında doyuma ulaşan bireyler geleceğe daha umutlu bakabilmektedirler.

Covid-19 korkusu puanı ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu gözlemlenmiştir. En az korku düzeyine sahip yaş grubun 18-22 yaş aralığındaki grup olduğu, en fazla Covid-19 korkusuna sahip grubun ise 60 ve üstü yaş grubu olduğu tespit edilmiştir. Yaş düzeyi arttıkça Covid-19 korku düzeyinin arttığı gözlemlenmiştir. Yaşlıların gençlere oranla hastalıklara karşı dirençlerinin düşük olması onların daha çabuk hasta olmalarına sebep olmaktadır. Dirençlerinin düşük olması onların hastalık kapma ihtimalini artırmaktadır. Bu sebepten ötürü yaşlılar gençlere oranla daha fazla Covid-19 korkusuna sahiplerdir.

Medeni durum değişkeni ile umut puanı arasında anlamlı bir fark olduğu gözlemlenmiştir. Evlilerin umut ortalamasının bekârlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Evlilerin bekârlara göre daha düzenli bir hayatlarının olması, aile faktörü onların bekârlara göre daha mutlu olmalarını sağlar. Mutlu olan bireylerin daha umutlu oldukları söylenebilir. Umudun alt boyutlarının tamamı ile medeni durum arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bütün alt boyutlarda evlilerin umut düzeyinin bekârlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Covid-19 korkusu puan düzeyi ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Evlilerin Covid-19 korku düzeyinin bekârlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç bizim hipotezimiz ile çelişmektedir. Evlilerin salgın sürecinde kendisini bu salgına karşı korurken aynı zamanda eşini ve çocuklarını da korumaya çalışması, yalnız yaşayan bekârlara oranla çevresindeki insanlara salgını bulaştırma ihtimalinin fazla olması evlilerin Covid-19 korkunun yüksek olmasını açıklayabilmektedir.

Eğitim düzeyi ile umut puanı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Umut ortalaması en yüksek olan grubun yüksek lisans/doktora mezunları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okur-yazar olan grubun yüksekokul/niversite ve lise ve dengi okullara göre daha yüksek umut ortalamasına sahip olduğu tespit edilmiştir. En düşük umut ortalamasının lise ve dengi grupta olduğu görülmüştür. Umut leğinin alt boyutlarına bakıldığında “hedefe yöneliklik” ve “umut ve anlamlılık” boyutları arasında anlamlı bir fark olduğuna ulaşılmıştır. En düşük ortalamaya sahip grubun lise ve dengi mezunları olduğu görülmüştür.

Lise ve dengi mezunları genellikle ergenlik dönemini kapsamaktadır. Ergenlik dönemindeki katılımcıların diğer gruplara oranla daha mutsuz olmaları sınav kaygısı, gelecekte ne yapacaklarının belirsiz olması, pandeminin getirmiŐ olduğu sosyal sorunlar ergenlerin diğer gruplara karşı daha umutsuz olmasını açıklayabilmektedir.

Covid-19 korkusu puanı ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Eğitim düzeyi arttıka Covid-19 korku düzeyi azalmaktadır. Okur-yazar olmayan grubun Covid-19 korku düzeyleri ilkokul/ortaokul, lise ve dengi, yüksekokul/niversite mezunları grubuna göre daha yüksektir. Burada sosyal medyadaki bilgi kirliliğinin etkisinden bahsetmek gerekmektedir. Medyadaki bilgi kirliliği insanların korku düzeylerini artırmıştır. Eğitim düzeyinin yükselmesi ile beraber doğru ve yanlıŐ bilginin daha kolay ayırımının yapıldığı söylenilebilir.

Sosyo-ekonomik düzey ile umut puanı arasında anlamlı bir fark olduğu gözlemlenmiştir. En az ortalamaya sahip grubun sosyo-ekonomik düzeyi düşük grup olduğu görülmektedir. Sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe umut ortalamasının da yükseldiği görülmektedir. Umut leğinin alt boyutlarından “hedefe yöneliklik” ile “umut ve anlamlılık” boyutu arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyo-ekonomik düzeyi orta, iyi, çok iyi olan grubun, sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan gruba göre “hedefe yöneliklik” boyutu puanın daha yüksek olduğu görülmüştür. “Umut ve anlamlılık” boyutu puanı ile sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan grubun “umut ve anlamlılık” boyutu puanı, sosyo-ekonomik düzeyi orta, iyi ve çok iyi olan gruplara göre daha dŐktir. Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan grubun “umut ve anlamlılık” boyutu puanı, sosyo-ekonomik düzeyi düşük, orta, iyi olan diğer gruba göre daha yüksektir.

Covid-19 korkusu puanı ile sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Kızılgeçit ve arkadaşlarının yapmış oldukları araştırmada geliri giderinden az olan katılımcıların korku düzeyinin diğer gruplara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (2021: 415).

Yaşadığı yer değişkeni ile umut puanı arasındaki ilişkiye bakıldığında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Umut alt boyutları olan “hedefe yöneliklik” boyutu puanı ile anlamlı bir farka ulaşılamazken “umut ve anlamlılık” boyutu puanı arasında anlamlı bir farka ulaşılmıştır. Yaşadığı yer değişkeni ile Covid-19 korkusu puanı arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Covid-19 hastalığı geçirme değişkeni ile umut puanı arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Aynı şekilde umut ölçeğinin alt boyutları olan “hedefe yöneliklik”, “umut ve anlamlılık” ile Covid-19 hastalığına yakalanma değişkeni arasında anlamlı bir farka ulaşılamamıştır. Covid-19 hastalığına yakalanma değişkeni ile Covid-19 korkusu puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Arısoy ve Çay’ın (2021) yapmış olduğu araştırmada Covid-19 testi yaptıran ve pozitif çıkan katılımcıların Covid-19 korkusu düzeylerinin, hiç test yaptırmamış veya test yaptırap sonucu negatif çıkan katılımcılara oranla daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, Covid-19 hastalığına yakalanmayan katılımcılar bu hastalığı nasıl atlatacaklarını, kendilerini nasıl etkileyeceğini bilmedikleri için onların Covid-19 korku düzeylerinin yüksek çıkmasını açıklayabilmektedir.

Covid-19 korkusu ile umudun korelasyon sonuçlarına bakıldığında p değerinin ,827 olduğu görülmüştür. Bu değer 0,05’ten büyük olmasından ötürü Covid-19 korkusu ile umut arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Pearson Correlation değerinin – olması negatif yönde bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Umut ölçeğinin alt boyutlarından “hedefe yöneliklik” boyutuna bakıldığında “umut ve anlamlılık” boyutu ile anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Covid-19 korkusu ile umut alt boyutlarından “hedefe yöneliklik” ve “umut ve anlamlılık” arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Aynı zamanda “umut ve anlamlılık” alt boyutu ile Covid-19 korkusu korelasyon sonucunun negatif yönde bir ilişkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Covid-19 korkusu ve umut adlı çalışmada anket formunu pandemi sebebi ile çevrimiçi olarak gerçekleştirmiştir. Anketin çevrimiçi olarak uygulanması birçok açıdan kolaylık sağlamıştır.

Yapılan araştırma nicel bir araştırmadır. Farklı araştırma teknikleri kullanılarak araştırmanın çerçevesi genişletilebilir.

Covid-19 salgını bütün dünyayı etkisi altına almış bir salgındır. Bu salgın sırasında birçok insan hayatını kaybetmiştir. Salgının yayılmasını önlemek için birçok ülkede sokağa çıkma yasakları ilan edilmiş, insanlar sosyal olarak kendilerini diğer insanlardan soyutlamışlardır. Bu durum birçok insanı fiziksel olarak etkilemenin yanında ruhsal olarak da etkilemiştir. Bu çerçevede salgının insanları ruhsal olarak nasıl etkilediğine yönelik farklı araştırmalar yapılabilir.

Yapılan araştırma Ordu ilini kapsamakta ve salgının umut üzerindeki etkisini araştırmış bulunmaktadır. Başka şehirlerde yaşayan insanların Covid-19 salgınının yaratmış olduğu olumsuzluklardan nasıl etkilendiğine dair farklı çalışmalar yapılabilir.

Covid-19 salgınından önce bulaşıcı hastalıklarla ilgili filmler çoğu insan için bilim-kurgu olarak algılanırdı. Covid-19 salgını bilim-kurgu filmlerindeki çoğu sahnenin insanlara çokta uzak olmadığını göstermektedir. Gelecekte farklı salgın hastalıkların ortaya çıkıp çıkmayacağı bilinmemektedir. Gelecekte küresel çapta bir salgın ile karşılaşıldığında insanların ruh sağlığı ile ilgili araştırmalar da göz ardı edilmemelidir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, C. (2016). *Facebook Kullanımının Yetişkin Bayanların Yalnızlık ve Umutsuzluk Düzeyi Üzerindeki Etkileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arısoy A., Çay, M. (2021). “Yaşlı Bireylerde Koronavirüs (Covid-19) Korkusu: Yetişkin Bireylerle Karşılaştırmalı Bir Çalışma”. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 0(17), 82-97.
- Arslan, G. (2019). *Psikoloji ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Öğrencilerinin Erken Dönem Uyumsuz Şemaları İle Psikolojik Kırılganlık/İncinebilirlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aslan, Ö., Sekmen K., Kömürcü, Ş., Özet, A. (2007). “Kanserli Hastalarda Umut”. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11(2), 18-24.
- Aşkın, R., Zeybek, Z., Bozkurt, Y. (2019). “Covid-19 Pandemisi: Psikolojik Etkileri ve Terapötik Müdahaleler”. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 37 Bahar(Özel ek), 304-118.
- Atak, H., Erten, Tatlı, C., Çokamay, G., Büyükpabuççu, H., Çok, F. (2016). “Yetişkinliğe Geçiş: Türkiye’de Demografik Ölçütler Bağlamında Kuramsal Bir Gözden Geçirme”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(3), 204-227.
- Aslan, Ö., Sekmen K., Kömürcü, Ş., Özet, A. (2007). “Kanserli Hastalarda Umut”. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11(2), 18-24.
- Bahadır, A. (2018). *İnsanın Anlam Arayışı ve Din (Legoterapik Bir Araştırma)*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Bahadır, A. (2020). “Hayatın Sorgulayıcılığı Karşısında İnsan ve Üretkenlik”. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10(10), 443-477.
- Bakioğlu, F., Korkmaz, O., & Ercan, H. (2020). “Fear of COVID-19 and Positivity: Mediating role of Intolerance of Uncertainty, Depression, Anxiety, and Stress”, *International Journal of Mental Health and Addiction*, doi: 10.1007/s11469-020-00331-y

- Can, A. (2014). *Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*, (2. Baskı), Ankara: Pegem Akademi.
- Cihangir, Çankaya, Z., Meydan, B., (2018). “Ergenlik Döneminde Mutluluk ve Umut”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17/(65), 207-222.
- Cihanyurdu, İ., İlbasmış, Ç., Toksoy, Aksoy, A., Ünver, H., Rodopman, Arman, A., (2021). “Covid-19 Salgınında Ergenlerin Geleceğe Yönelik Kaygı ve Umut Düzeyleri”. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 28(suppl 1), 19-26.
- Çakmak, A. (2018). *Lise Öğrencilerinde DKAB Eğitimi İle Hayatı Anlamlandırma Arasında Dindarlık ve Sorumluluğun Aracılık Rolünün İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çilli, A., Ergen, K. (2019). “Salgın Hastalıkların Tahmininde Kullanılan SI ve SIS Modellerin Uygulanması”. *Bitlis Eren Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 8(3), 755-761.
- Çöl, M., Güneş, G. (2020). “Covid-19 Salgınına Genel Bir Bakış”, [Elektronik sürüm]. Osman Memikoğlu, Volkan Genç (Ed.), *Covid-19(ss.1-8) içinde*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Diktaş, Yerli, G. (2017). “Yaşlılık Dönemi Özellikleri ve Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52), 1278-1287.
- Durak, Batıgün, A. (2005). “İntihar Olasılığı: Yaşamı Sürdürme Nedenleri, Umutsuzluk ve Yalnızlık Açısından Bir İnceleme”. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(1), 29-39.
- Ercan, Şahin, N., Üzar, Özçetin, Y., S.,(2020). “Huzurevinde Yaşayan Yaşlı Bireylerin Yaşam Doyumu ve Umutsuzluk Düzeyi”. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilim Dergisi*, 13(2), 167-176.
- Erdoğan, Y., Koçoğlu, F., Sevim, C., (2020). “Covid-19 Pandemisi Sürecinde Anksiyete İle Umutsuzluk Düzeylerinin Psikososyal ve Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi”. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 23(Ek 1), 24-37.

- Evren, E., Us, E., (2020). "Covid-19 Etkeni", [Elektronik Sürüm]. Osman Memikoğlu, Volkan Genç (Ed.), *Covid-19*(ss. 9-16) içinde. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Frankl, V. F. (2020). *İnsanın Anlam Arayışı*.(Çev. Selçuk Budak). İstanbul: Okuyan Us Yayınları.
- Fromm, E. (1995). *Umut Devrimi*. (Çev.: Şemsa YeğİN). İstanbul: Payel Yayınları.
- Gaşhi, F. (2020). "Koronavirüse Yakalanmış kişilerde Tedavi Döneminde Dini Başa Çıkmanın Etkisi". *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(1), 89-112.
- Gencer, N. (2020). "Pandemi Sürecinde Bireylerin Koronavirüs (Covid-19) Korkusu: Çorum Örneği". *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 2(4), 1153-1173.
- Göka, E. (2020). *Yalnızlık ve Umut*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Görgülü, T. (2017). "Madde Kullanımı Olan Bireylerde Umutsuzluk ve İntihar Düşünceleri: Ankara Denetimli Serbestlik Örneği". *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(2), 7-26.
- Gözleten, D. (2011). *Huzurevinde Kalan Yaşlılar ve Yaşamını Kendi Başına İdame Ettirebilen Yaşlıların Umut Düzeylerinin Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü.
- Güçlü, Mert, H. (2021). *Psikolojik Dayanıklılık ve Anksiyetenin Covid-19 Korkusu Üzerindeki Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Demiroğlu Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gülten, N. (2014). *Kierkegaard'ta Umutsuzluk, İman ve Umut*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hökelekli, H. (2011). *Psikolojiye Giriş*. Bursa: Düşünce Kitabevi Yayınları.
- İmamoğlu, A., Yavuz, A., (2011). "Üniversite Gençliğinde Dini İnanç ve Umutsuzluk İlişkisi". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13(23), 205-244.
- Kandemir, F. (2016). *Umut-İyimserlik ve Dindarlık İlişkisi*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Karaca, F. (2014). *Yabancılaşma ve Din*. İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Karaca, F., Kandemir, F., (2016). “Karaca-Kandemir Umut Ölçeği (KKUÖ)”. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5(9), 7-34.
- Kocaman E. N., (2019). *Bir Grup Yetişkinde Umut ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koç, M. (2003). “Gelişim ve Din Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi”. *AKEV Akademi Dergisi*, 15(Bahar 2003), 113-132.
- Koç, M. (2004). “Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri”. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(17), 231-238.
- Koç, M. (2013). “Diasporada Dindarlık ve umutsuzluk: Fransalı Müslüman-Türk Azınlık Grup Üzerine Ampirik Bir Araştırma”. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 0(39), 415-444.
- Kırımoğlu, H., Filazoğlu, Çokluk, G., Yıldırım, Y., (2010). “Yatılı İlköğretim Bölge Okulu 6. 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Spor Yapma Durumlarına Göre Yalnızlık ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi (Hatay İli Örneği)”. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(3), 101-108.
- Kızılgeçit, M. (2011). *Yalnızlık Umutsuzluk ve Dindarlık İlişkisi*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kızılgeçit, M., Çinici M., (2020). “Koronavirüs (Covid-19) Sürecinde Yapay Sinir Ağları Yöntemiyle Bireylerin Dini Başa Çıkma Düzeylerinin Tahmini”. *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, 54(Aralık/2), 45-65.
- Kızılgeçit, M., Akça, E., Çinici, M., (2021). “Salgın Sürecinde Sahada Olanlar: Vefa (Diyanet, MEB, Emniyet ve Sağlık Çalışanları): Yardımda Bulunalar ve Yardım Alanlara Yönelik Bir Çalışma”. *Koronavirüs Salgını Sürecinde Vefa* (ss. 7-62) içinde. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Basımevi.

- Kızılgeçit, M., Yapıcı, Ş., (2021). “Koronavirüs (Covid-19) Korkusu ve Umut”. *Koronavirüs Salgını Sürecinde Vefa* (ss. 149-168) içinde. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Basımevi.
- Kızılgeçit, M., Seçer, İ., Yıldırım, M., Karabulut, F., Dağcı, A., Angın, N., Y., Vural, M., E., Bayram, N., N., Çinici, M., (2021). *Covid-19 ve Dini Başa Çıkma Yalnızlık, Umutsuzluk, Hayatın Anlamı ve Kader Algısı* [Elektronik Sürüm]. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Kızılgeçit, M., Çinici, M., Akça, E., Çakmak, A. (2021). “Koronavirüs (Covid-19) Korkusu ve Dini Yönelim”. Nevzat Gencer, Muammer Cengil (Ed.), *Birey, Toplum ve Din* (ss. 391-433) içinde. İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Kuran-ı Kerim Açıklamalı Meali*. Çev. Hayrettin Karaman, Ali Özerk, İbrahim Kafi Dönmez, Mustafa Çağrı, Sadrettin Gümüş, Ali Turgut. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 9. Basım, 2015.
- Mansur, F., Doğuç, E. (2021). “Covid-19 Pandemisinde Üniversite Öğrencilerinin Umut Düzeyleri”. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 9(Özel Sayı), 26-45.
- Meçin, H. (2021). “Kriz Dönemlerinde Manevi Danışmanlık: Modern Toplumda Anlam Arayışının Sosyolojik Bir Okuması”. Orhan Gürsü, Ömer Faruk Söylev, Bayram Demirtaş (Ed.), *Olağanüstü Durumlarda Manevi Danışmanlık ve Rehberlik: Disiplinlerarası Araştırmalar* (ss.152-168) içinde. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Dini Yayınları.
- Okan, N., Ören, A. (2021). “Covid-19 Sürecinde Yaşanılan Olumsuz Duygularda Dini Başa Çıkma'nın Rolü”. *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, (56), 359-380.
- Okan, N. (2019). *İrade ve Ahlaki Bütünlüğün Olumlu Psikoloji Çıktıları Üzerine Bir Karma Yöntem Araştırması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Özdemir, R. (2021). *Covid-19 Sürecinde Özel Bakım Çalışanlarının Covid-19 Korkusu ve Tahammülsüzlük Düzeylerinin Çalışma Yaşam Kalitesine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Sabah, “Kız Öğrenciler Daha Mutlu”. (29.12.2015).
<https://www.sabah.com.tr/egitim/kiz-ogrenciler-daha-mutlu-3371988> (Erişim Tarihi: 04.03.2022).
- Seçer, İ. (2015). *Psikolojik Test Geliştirme ve Uyarlama Süreci SPSS ve LISREL Uygulamaları*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sevinç, S., Özdemir, S. (2017). “Hemşirelik Öğrencilerinin Kaygı ve Umutsuzluk İlişkisi: Kilis Örneği”. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 19(2), 14-24.
- Tabachnick and Fidell, B.G. Tabachnick, L.S. (2013) *Fidell Using Multivariate Statistics* (sixth ed.), Boston: Pearson.
- Tan, N. (2014). “Ne Umabilirim? Kant’ın Ahlak Felsefesinde Umud”. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 19(2), 49-66.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Covid-19 Bilgilendirme Sayfası (2020).
<https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html> (Erişim Tarihi: 06.03.2022).
- Topakkaya, B. (2021). *Covid-19 Salgının Üniversite Öğrencilerinde Depresyon ve Anksiyete Düzeyleri İle İlişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Turan, Y., Güven, İ., F., Akdoğan, T. (2021). “Koronavirüs (Covid-19) Endişesi, Denetim Odağı ve Yaşam Memnuniyeti İlişkisi”. Nevzat Gencer, Muammer Cengil (Ed.), *Birey, Toplum ve Din* (ss. 436-497) içinde. İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- TÜİK (17.02.2022). “Yaşam Memnuniyet Araştırması”,
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yasam-Memnuniyeti-Arastirmasi-2021-45832>. (Erişim Tarihi: 10 Nisan 2022).
- Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe Sözlük* (11. bs.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ulusoy, Y. (2020). “Orta Yaş Dönemi Bireylerin İçinde Buldukları Yaş Dönemine İlişkin Algılarının İncelenmesi”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(74), 587-601.

- Üngören, E., Ehtiyar, R. (2009). “Türk ve Alman Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması ve Umutsuzluk Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Turizm Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma”. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 4(14), 2093-2127.
- Yamak, B., İmamoğlu, O. (2019). “Ondokuz Mayıs Üniversitesi Öğrencilerinde Davranış Değişimlerine Göre Umutsuzluk Düzeyi”. *Turkish Studies- Educational Sciences*, 14(3), 937-947.
- Yavuz, A. (2009). *18-25 Yaş Üniversite Gençliğinde Dini İnanç ve Umutsuzluk İlişkisi(Sakarya Üniversitesi Örneği)*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, S. (2018). “Umre İbadetinin Hayatın Anlamı ve Umutsuzlukla İlişkisi Üzerine Ampirik Bir Araştırma”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 22(1), 543-570.

EKLER

EK 1. Anket Formu

<p>Sayın katılımcı;</p> <p>Bu araştırmanın amacı 2019 sonlarında başlayan günümüzde etkili olmaya devam eden Covid-19 salgınının insanların umut algılarında nasıl bir etki yarattığını ortaya çıkarmaktır. Aynı zamanda umut algılarındaki farklılık ile hayata bakışlarında nasıl bir değişim olduğunu ortaya koymaktır. Yapılan araştırma Ordu ilini kapsamaktadır. Araştırma kapsamında vereceğiniz yanıtlar gizli tutulacak, elde edilen veriler bu araştırma dışında başka hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi sizlerin işbirliği ve yardımı ile mümkün olabilecektir. Lütfen maddeleri dikkatli okuyup size uygun ifadeyi işaretleyiniz. Katılımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.</p> <p style="text-align: center;">Şeyma YAPICI (Atatürk Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi)</p>
KİŞİSEL BİLGİ FORMU
<p>1) Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek</p> <p>2) Yaşınız: ()18-22 () 23-39 () 40-60 () 60 ve üstü yaş</p> <p>3) Medeni durumunuz: () Bekâr () Evli</p> <p>4) Eğitim durumunuz: () Okur-yazar () Okur-yazar değil () İlkokul/Ortaokul () Lise ve dengi okul ()Yüksekokul/Üniversite ()Yüksek lisans/Doktora</p> <p>5) Sosyo-ekonomik durum: () Düşük () Orta () İyi () Çok iyi</p> <p>6) Yaşadığı yer: () Ordu il merkezi () Diğer ilçeler</p> <p>7) Covid-19 hastalığına yakalandınız mı : ()Evet ()Hayır</p>
UMUT ÖLÇEĞİ
<p>1) Beni hayata bağlayan şey, hedeflerime ulaşacağıma dair inançtır.</p> <p>() Kesinlikle Katılmıyorum () Katılmıyorum () Kararsızım () Katılıyorum () Kesinlikle Katılıyorum</p>

2) Azmim sayesinde tüm hayallerimi gerçekleştirebileceğime inanırım.

- Kesinlikle Katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle Katılıyorum

3) Her engeli bir meydan okuma olarak gördüğüm için onunla savaşıyorum.

- Kesinlikle Katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle Katılıyorum

4) Hedeflerime ulaşma konusunda yoluma engeller çıksa da, bir şekilde bu engelleri aşabilirim.

- Kesinlikle Katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle Katılıyorum

5) Bir hedefe ulaşmak için birçok alternatif yol planlayabilirim.

- Kesinlikle Katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle Katılıyorum

6) Hayattan zevk alamıyorum.

- Kesinlikle Katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle Katılıyorum

7) Yaşamak çoğu zaman anlamsızdır.

- Kesinlikle Katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle Katılıyorum

8) Gelecekle ilgili hayal kurmak beni heyecanlandırır.

- Kesinlikle Katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle Katılıyorum

9) Her doğan gün yeni bir umuttur.

- Kesinlikle Katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle Katılıyorum

10) Eleştirilmek kendimi kötü hissetmeme neden olur.

- Kesinlikle Katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle Katılıyorum

11) Bir işe başladıktan sonra o işin sonunu kolay kolay getiremem.

- Kesinlikle Katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle Katılıyorum

12) Bir işte başarısızlığa uğradığımda tekrar o işle uğraşmam.

- Kesinlikle Katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle Katılıyorum

13) Geriye dönüp baktığımda keşkelerimin fazla olmadığını düşünüyorum.

- Kesinlikle Katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle Katılıyorum

COVID-19 KORKUSU ÖLÇEĞİ**1) Koronavirüsten(Covid-19) çok korkuyorum.**

- Kesinlikle Katılmıyorum
 Katılmıyorum
 Kararsızım
 Katılıyorum
 Kesinlikle Katılıyorum

2) Koronavirüsü düşünmek beni rahatsız ediyor.

- Kesinlikle Katılmıyorum
 Katılmıyorum
 Kararsızım
 Katılıyorum
 Kesinlikle Katılıyorum

3) Koronavirüsü düşündüğümde ellerim soğuk soğuk terliyor.

- Kesinlikle Katılmıyorum
 Katılmıyorum
 Kararsızım
 Katılıyorum
 Kesinlikle Katılıyorum

4) Koronavirüs nedeni ile hayatımı kaybetmekten çok korkuyorum.

- Kesinlikle Katılmıyorum
 Katılmıyorum
 Kararsızım
 Katılıyorum
 Kesinlikle Katılıyorum

5) Sosyal medyada koronavirüsle ilgili hikâyeleri ve haberleri gördüğümde gerilir veya endişelenirim.

- Kesinlikle Katılmıyorum
 Katılmıyorum
 Kararsızım
 Katılıyorum
 Kesinlikle Katılıyorum

6) Koronavirüse yakalanacağım korkusundan dolayı uyuyamıyorum.

- Kesinlikle Katılmıyorum
 Katılmıyorum
 Kararsızım
 Katılıyorum
 Kesinlikle Katılıyorum

7) Koronavirüse yakalanacağıımı düşündüğümde kalbim hızla çarpmaya başlıyor.

- Kesinlikle Katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle Katılıyorum

EK 2. Covid-19 Korkusu Ölçeği Kullanım İzni

Puanlama Yönergesi

Alt boyut ve madde sayısı: Tek boyut ve 7 maddeden oluşmaktadır.

Ölçeğin değerlendirilmesi: Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçeğin tüm maddelerinden alınan toplam puan bireyin yaşadığı Koronavirüs (Covid-19) korkusu düzeyini yansıtmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 7 ile 35 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan yüksek düzeyde Koronavirüs korkusu yaşamak anlamına gelmektedir.

İletişim adresi: pd.ozankorkmaz@gmail.com

Not: Ölçek uygun atf biçimiyle izin alınmadan kullanılabilir.

EK 3. Umut Ölçeği Kullanım İzni

Ölçek kullanımı için izin

Gelen Kutusu

şeyma yapıcı 7 Oca

İyi günler Fatih hocam ben Atatürk
üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü

Fatih Kandemir 5 gün önce

Alicılar: ben

Kullanabilirsiniz kolaylıklar diliyorum. Selam ve dua
ile...

şeyma yapıcı 7 Oca 2021
Per, 19:55 tarihinde şunu yazdı:

[Alıntılanan metni göster](#)

EK-4. Etik Kurul Onay Belgesi

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurul Başkanlığı

Sayı : 88656144-000.E.2100042028
Konu: Etik Kurul Onay Belgesi

ETİK KUBUL KARAR FORMU

KARAR BİLGİLERİ	Oturum Sayısı : 2 Karar No : 17	Toplantı Tarihi: 11.02.2021
	<p>Aşağıda bilgileri verilen proje ile ilgili çalışmanın, etik ilkeler açısından değerlendirilmesi isteği ile ilgili husus görüldü.</p> <p>Yapılan görüşmelerden sonra; söz konusu projeye alakalı yapılacak çalışma için, araştırmacının gerekece, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak konuyla ilgili çalışmanın gerçekleştirilmesinde <u>etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına</u>, Etik Kurulu oy birliği ile karar vermiştir.</p>	
PROJE - TEZ BİLGİLERİ	<p>Proje -Tez Danışmanı : <i>Doç.Dr.Muhammed KIZILGEÇİT</i></p> <p>Proje- Tez Yürütücüsü : <i>Yüksek lisans öğrencisi Şeyma YAPICI</i></p> <p>Proje -Tez Konusu : <i>"Covid-19 Korkusu ve Umut "</i></p>	
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU		
Unvanı/Adı Soyadı	Görevi	İmza
<i>Prof.Dr. Salt UYLAŞ</i>	<i>Etik Kurul Başkanı</i>	<i>(İmza)</i>
<i>Prof.Dr. Mehmet TAKKAÇ</i>	<i>Etik Kurul Başkan V.</i>	<i>(İmza)</i>
<i>Prof.Dr. Naci İSPİR</i>	<i>Etik Kurul Üyesi</i>	<i>(İmza)</i>
<i>Prof.Dr. Gökulp Nuri SELÇUK</i>	<i>Etik Kurul Üyesi</i>	<i>(İmza)</i>
<i>Prof.Dr. Reşat KARCIOĞLU</i>	<i>Etik Kurul Üyesi</i>	<i>(İmza)</i>
<i>Prof.Dr. Sinan ÖGE</i>	<i>Etik Kurul Üyesi</i>	<i>(İmza)</i>
<i>Prof.Dr. Veysel DEĞİRMENÇAY</i>	<i>Etik Kurul Üyesi</i>	<i>(İmza)</i>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Şeyma YAPICI
Doğum Yeri ve Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	
Y. Lisans Öğrenimi	
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tarih	